

Jenita Rauta

Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2017

POLIISIAMMATTIKORKEAKOULUN RAPORTEJA 131

POLIISIN TIEToon TULLUT VIHARIKOLLISUUS
SUOMESSA 2017

POLIISIN TIEToon TULLUT VIHARIKOLLISUUS
SUOMESSA 2017

Jenita Rauta

Poliisiammattikorkeakoulu
Tampere, 2018

Jenita Rauta
POLIISIN TIEToon TULLUT VIHARIKOLLISUUS SUOMESSA 2017

Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 131

ISBN 978-951-815-349-1 (painettu)
ISBN 978-951-815-350-7 (pdf)
ISSN 1797-5743

Kannet, taitto ja paino: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere 2018

SISÄLLYS

<i>Esipuhe</i>	6
<i>Tiivistelmä</i>	7
<i>Abstract</i>	8
1. JOHDANTO	9
2. VIHARIKOLLISUUDEN SEURANNAN 20 VUOTTA.....	11
2.1. Viharikollisuuden seurannan kansainväliset raamit	11
2.1.1 Viharikollisuuden kansainvälinen tilastointi	12
2.1.2. Viharikollisuuden tilastointi Suomessa	12
2.2. Viharikollisuus Suomessa 20 viime vuoden aikana	13
2.3. Viharikollisuuden torjunta Suomessa.....	15
3. MENETELMÄ	17
3.1. Havaintoaineiston poiminta	17
3.2. Tapausten määrittely viharikoksiksi	17
3.3. Havaintojen analysointi ja raportointi	18
4. HAVAINNOT	19
4.1. Kaikki vihamotiivit	19
4.2. Etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat rikokset.....	30
4.3. Uskontoon tai vakaumukseen perustuvat rikokset.....	43
4.4. Seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvat rikokset.....	48
4.5. Vammaisuuteen perustuvat rikokset.....	53
5. YHTEENVETO.....	58
6. HAVAINTOJEN ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA.....	60
LÄHTEET.....	61
LIITTEET	67
LIITE 1. RIKOSNIMIKKEET	67
LIITE 2. HAKUSANAT	69

ESIPUHE

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 20 vuotta viharikosseurannan vuosiselvitysten aloittamisesta. Viime aikoina ovat viharikokset ja vihapuheen käsitteet nousseet myös laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Rasistinen rikollisuus on kokonaisuudessaan kasvanut vuodesta 1997.

Etniseen ja kansalliseen taustaan, uskontoon tai vakaumukseen perustuneissa viharikoksissa voidaan nähdä terrorismin ja yleistyneen maahanmuuton herättämät pelot. Tilastot osoittavat, että vuonna 2015 yhtäkkinen suuri maahanmuuttajamäärä lisäsi kantaväestön vihamielisyyttä ja ennakkoluuloja vähemmistöjä kohtaan. Samoin Turussa elokuussa 2017 terroristisessa tarkoituksessa tehdyn iskun jälkeisinä kuukausina tehtiin vuoden suurimmat määrät etniseen tai kansalliseen taustaan sekä uskontoon tai vakaumukseen perustuneista rikosilmoituksista.

Vuonna 2017 sanalliset loukkaukset, uhkaukset ja häirinnät muodostivat edellisvuotta suuremman osan tapauksista kaikissa vihamotiiveissa. Kun rikosilmoitus liittyi uhrin seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun, yleisin rikosnimike oli kunnianloukkaus.

Uskontoon tai vakaumukseen sekä seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvat epäillyt päär rikokset tapahtuivat useimmin internetissä. Myös etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa päär rikoksissa internet nousi teiden ja torien jälkeen yleisimmäksi tapahtumapaikaksi.

Internet onkin merkittävästi lisännyt mahdollisuuksia vihapuheelle, joka leviää, lietsoo, edistää tai oikeuttaa etnistä vihaa, ulkomaalaisvastaisuutta, antisemitismiä tai muuta vihaa, joka pohjautuu suvaitsemattomuuteen. Viime vuosina muun muassa sosiaalisen median avulla tapahtuva nöyryyttäminen, uhkailu ja solvaaminen ovat lisääntyneet ja tulleet näkyviksi ilmiöiksi. Tämä kehitys johtaa helposti turvallisuuden tunteen lisääntymiseen yhteiskunnassa sekä siihen, etteivät yksilöt ja yhteisöt uskalla käyttää perustuslain turvaamaa sananvapauttaan, koska pelkäävät joutuvansa vihapuheen tai vihakampanjoiden kohteeksi. Lisäksi vähemmistöjen ulkopuolisuuden tunne voi lisääntyä ja pahimmillaan viharikoksien uhriksi joutuminen voi johtaa luottamuksen menettämiseen ja syrjäytymiseen yhteiskunnasta sekä jopa kostotoimenpiteisiin tai yksilöiden radikalisoitumiseen.

Oikeusministeriön vuonna 2016 julkaistun selvityksen mukaan vain 21 prosenttia häirintää tai vihapuhetta viimeisen vuoden aikana kokeneista ilmoitti siitä kenellekään. Yksi tekijä ilmoituskynnyksessä on poliisiin kohdistettu luottamus. Vuoden 2018 poliisibarometrin mukaan jopa 95 prosenttia haastatteluista ilmoitti luottavansa poliisiin joko melko tai erittäin paljon. Eri vähemmistöjen keskuudessa luottamus ja ilmoituskynnykset voivat kuitenkin erota paljonkin toisistaan. Suomen lähiöiden kehittymisen kannalta on keskeistä, että poliisi kohtelee jatkossakin ihmisiä kunnioittavasti ja puolueettomasti pitäen yllä korkeaa luottamusta viranomaistoimintaan.

Yhteiskunnallisessa, kriittisessäkin keskustelussa on kunnioitettava ihmisarvo ja vähemmistöjen oikeuksia. On varottava edistämästä eri väestöryhmien välisiä jännitteitä, jotka luovat pohjaa ääriliikkeille, ja sen sijaan lisättävä tietoisuutta, jolla voidaan vähentää aiheettomia pelkoja. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että viharikosepäilyt etenevät rikosprosessissa ja johtavat myös epäilyjen aiheellisiksi todistamisen jälkeen asianmukaiseen rangaistukseen.

Viharikosselvitykset lisäävät tietoisuutta viharikoksista ja antavat siten hyvää pohjaa toiminnan kehittämiseen jatkossa. Selvityksen tueksi tarvitaan kuitenkin vielä paljon konkreettisia toimenpiteitä niin poliisilta kuin yhteiskunnallisilta toimijoilta laajemmaltikin.

Sisäministeri Kai Mykkänen

TIIVISTELMÄ

Tässä selvityksessä kuvataan poliisin tietoon tulleita epäiltyjä viharikoksia vuonna 2017. Aineistona ovat poliisin valtakunnalliset rikosilmoitustiedot. Selvitys on jatkoa rasistisen rikollisuuden vuosiselvityksille, joita on tehty vuodesta 1998 lähtien sisäasiainministeriön poliisiosastolla ja Poliisiammattikorkeakoulussa.

Vuonna 2009 rasistisen rikollisuuden seurantaa laajennettiin viharikosseurannaksi. Viharikoksiksi on määritelty henkilöä, ryhmää, jonkun omaisuutta, institutiota tai näiden edustajaa kohtaan tehdyt rikokset, joiden taustalla ovat ennakkoluulot tai vihamielisyys uhrin oletettua tai todellista etnistä tai kansallista taustaa, uskontoa tai vakaumusta, seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä, sukupuolen ilmaisuun tai vammaisuutta kohtaan.

Vuoden 2017 aikana poliisille tehtiin yhteensä 1 165 rikosilmoitusta epäillyistä viharikoksista. Tämä on noin 8 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Suurin osa (69,8 %) rikosilmoituksista sisälsi etniseen tai kansalliseen taustaan kohdistuneita rikoksia. Uhrin uskonnolliseen taustaan perustuvien viharikosten osuus oli 20,2 prosenttia, vammaisuuteen 4,9 prosenttia sekä seksuaaliseen suuntautumiseen 4,1 prosenttia. Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvista viharikoksista tehtiin 12 rikosilmoitusta (1,0 %). Poliisi käytti viharikosluokitusta yhteensä 451 rikosilmoituksessa (39 %).

Tarkasteluvuonna tehtiin yhteensä 813 rikosilmoitusta etniseen tai kansalliseen taustaan perustuneista rikoksista. Useimmin kyse oli tapauksista, joissa kantaväestöön kuuluvat henkilöt osoittivat ennakkoluuloa ja vihamielisyyttä etnisiä tai kansallisia vähemmistöjä kohtaan. Yleisin rikoslaji oli pahoinpitelyrikos. Tavallisimmin tapahtumapaikkana etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa rikoksissa oli julkinen ulkoilmapaikka, kuten tie, katu tai tori sekä internet. Suurin osa tämäläisistä rikoksista tapahtui aamun ja illan välillä, ne olivat kestäneet pidemmän aikaa tai niillä ei ollut selkeää aikaa. Aiempina vuosina yleisin tapahtuma-aika oli ilta ja yö. Vuonna 2017 Suomessa asuvista ulkomaan kansalaisista suhteellisesti eniten kohteeksi joutuivat Afganistanin kansalaiset rikoksissa, jotka perustuivat etniseen tai kansalliseen taustaan.

Uskontoon tai vakaumukseen perustuvien viharikosilmoitusten määrä kasvoi 58 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna. Näissä rikoksissa yleisimmin kohteena olivat islaminuskokoiset, ja noin kolmasosa niistä oli pahoinpitelyrikoksia. Uskontoon perustuvat rikokset tapahtuivat useimmiten internetissä.

Uhrin oletettuun tai todelliseen seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvien viharikosilmoitusten määrä nousi viidellä prosentilla. Eniten ilmoitettiin kunnianloukkauksia, joista 57 prosentissa rikoksista epäilty oli asianomistajalle ennestään tuttu.

Vammaisuuteen perustuvia rikosilmoituksia löytyi 57, mikä on 36 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Hieman yli kolmasosa rikoksista oli pahoinpitelyrikoksia, ja epäilty oli useimmiten uhrille tuttu.

ABSTRACT

This report reviews suspected hate crimes reported to the police in Finland in 2017. The statistics are based on crime reports retrieved from the National Police Information System. Reports on racist crime have been published by the Police University College of Finland and the Ministry of Interior's Police Department since 1998.

In 2009 the system of compiling information on racist crime was developed into a more comprehensive system of monitoring hate crime. For the purpose of this report, hate crime has been defined as a crime against a person, group, somebody's property, institution, or a representative of these, motivated by prejudice or hostility towards the victim's real or perceived ethnic or national origin, religion or belief, sexual orientation, transgender identity or appearance, or disability.

In the target year, 1 165 reports of offences on suspected hate crime were filed. These represent an 8 percent increase in comparison with the previous year. The majority, 69,8 percent, of the cases were incidents based on ethnic or national origin. Cases motivated by the victim's religious background constituted 20,2 percent of the cases. Disability was the motive in 4,9 percent of the cases and in 4,9 percent it was sexual orientation. Twelve hate crimes (1,0 %) were identified as being based on the victim's transgender identity or appearance. Police used hate crime code in 451 reports of offences (39 %).

In the target year, 813 reports of offences based on ethnic or national origin were filed. In the majority of the cases, prejudice or hostility was directed towards a member of an ethnic or national minority by a member of the majority population. The most common suspected crimes were assaults. The most common scenes of the suspected crimes based on ethnic or national origin were public outdoor locations such as roads or city market places and the Internet. The majority of crimes based on ethnic or national origin were committed between the morning and evening, they lasted longer or they didn't have exact time. In previous years, the most of the crimes happened in the evening and at night time. In relation to the number of foreign citizens resident in Finland, the citizens of Afghanistan experienced the highest frequency of crimes motivated by ethnic or national origin in 2017.

Reports of offences on hate crime cases based on religion or belief increased 58 percent compared to year 2016. The most common targets in these cases were Muslims. About third of the crimes were assaults. Most common location of the suspected crimes based on religion or belief was the Internet.

The number of hate crimes motivated by the victim's real or perceived sexual orientation, transgender identity or appearance, is five percent higher than in the previous year. Defamations were the most common crimes based on the victim's real or perceived sexual orientation, transgender identity or appearance and in 57 percent of the cases the suspect was acquaintance to the victim.

In the target year, 57 reports of offences on hate crimes based on the victim's disability were found, that is 36 percent more than in previous year. Over third of the cases were assaults and the suspect was familiar to the victim.

1. JOHDANTO

Suomen rikoslaki ei tunne määritelmää viha- tai rasistinen rikos. Rikoslain rangaistuksen koventamisperusteissa on kuitenkin otettu huomioon teon rasistinen vihamotiivi, jota vuonna 2011 laajennettiin huomioimaan myös muut vihamotiivit (RL 6 luku 5 § kohta 4, 13.5.2011/511). Koventamisperusteen lisäksi rikoslaissa mainitaan joitakin rikoksia, joiden tunnusmerkistöön sisältyy vihamotiivi. Näitä rikosnimikkeitä ovat syrjintä, kiihottaminen kansanryhmää vastaan ja törkeä kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Koventamisperuste on osittain laveampi, mutta tulkinnanvaraisempi kuin tämän selvityksen viharikosmääritelmä. Näin ollen tämän selvityksen viharikosmääritelmä ei pohjaudu suoraan lakiin vaan aikaisempiin tutkimuksiin ja muiden maiden viharikosselvityksiin (Niemi & Sahramäki 2012).

Mikä tahansa Suomen rikoslainsäädännössä rikokseksi määritelty teko voi periaatteessa olla viharikos. Sen ratkaisee teon motiivi. Esimerkiksi yleisimpiä etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvasta motiivista tehtyjä rikoksia ovat pahoinpitely, laiton uhkaus ja kunnianloukkaus. Viharikos määritellään tässä selvityksessä seuraavasti:

Viharikos on henkilöä, ryhmää, jonkun omaisuutta, instituutiota tai näiden edustajaa kohtaan tehty rikos, jonka motiivina ovat ennakkoluulot tai vihamielisyys uhrin oletettua tai todellista etnistä tai kansallista taustaa, uskonnollista vakaumusta tai elämänkatsomusta, seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä, sukupuolen ilmaisua tai vammaisuutta kohtaan.

Viharikoksen määritelmä täyttyy jo silloin, jos tekijä olettaa uhrin kuuluvan johonkin yllä mainituista viiteryhmistä. Uhri voi olla esimerkiksi läheisessä suhteessa kyseiseen ryhmään kuuluvan kanssa ja tätä kautta valikoitua kohteeksi. Uhrilla voi olla myös jonkinlainen muu yhteys kyseiseen ryhmään. Teko voi esimerkiksi kohdistua vastaanottokeskuksen työntekijään tämän työn takia.

Yksittäinen viharikos voidaan nähdä myös ns. signaalirikoksena, jolloin koko rikoksen uhrin edustama vähemmistö voi kollektiivisesti kokea joutuneensa rikoksen kohteeksi. Tällöin rikos nähdään uhkauksena tätä ryhmää kohtaan. Tällainen kollektiivinen reaktio saattaa vaikuttaa negatiivisesti koko vähemmistöryhmän suhtautumiseen ympäröivään enemmistökulttuuriin ja sen edustajiin. (Iganski 2001; Perry 2001; Poliisi 2016.)

Tässä selvityksessä kuvataan vuonna 2017 poliisin tietoon tulleita epäiltyjä viharikoksia. Aineistona on käytetty saman vuoden rikosilmoitustietoja. Selvitys jatkaa vuodesta 1998 lähtien Poliisiammattikorkeakoulussa ja sisäasiainministeriön poliisiosastolla julkaistujen viharikollisuuden vuosiselvitysten aloittamaa sarjaa (Sisäasiainministeriö 1998–2003; Keränen 2005a; 2005b; Ellonen 2006; Noponen 2007; Joronen 2008; Peutere 2009; 2010; Niemi 2011; Niemi & Sahramäki 2012; Tihveräinen 2013; 2014; 2015; 2016; Rauta 2017).

Tilastointimenetelmää uusittiin vuonna 2009 koskemaan myös muita kuin etniseen tai kansalliseen taustaan kohdistuvia viharikoksia. Tämä uusi menetelmä oli käytössä vuoden 2008 viharikosselvityksessä (Peutere 2009). Tilastointimenetelmän uusimisen vuoksi vain vuosien 2008–2017 viharikosselvitysten havainnot ovat vertailukelpoisia toistensa kanssa.

Selvityksessä käydään ensiksi lyhyesti läpi käytetty menetelmä. Tilastointimenetelmiä ei ole muutettu viime vuoden viharikosselvityksestä, ja tarkemman menetelmän kuvauksen voi löytää aikaisemmista selvityksistä (ks. Niemi & Sahramäki 2012; Peutere 2009). Seuraavaksi esitellään päähavainnot, ja lopuksi tuodaan lyhyesti esille tämän selvityksen heikkouksia. Selvityksen lopussa on lista muista yksityiskohtaisista taulukoista, joita tutkimusaineistosta on saatavilla. Lukijan on syytä huomata, että tässä selvityksessä käsitellään poliisin tietoon tulleita rikosilmoituksia, eli kyse on rikosepäilyistä. Tuomioistuin päättää, onko kyseessä varsinainen rikos, ja samalla arvioi teon motiiveja.

2. VIHARIKOLLISUUDEN SEURANNAN 20 VUOTTA

Viharikokset ja vihapuhe sekä niistä käytävä keskustelu ovat suuria teemoja tämän päivän yhteiskunnassa. Viharikos terminä (engl. hate crime, bias crime) alkoi yleistyä Yhdysvalloissa 1980-luvulla. Tuolloin termiä käytettiin pääasiassa, kun puhuttiin juutalaisiin, tummaihoisiin ja homoseksuaaleihin kohdistuneista rikoksista (Green ym. 2003, 27-48). Euroopassa viharikos-termi tuli yleisempään käyttöön vuonna 2003, kun Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön maat kokoontuivat Maastrichtissa keskustellakseen viharikosten tilastoinnista (OSCE 2003).

Viharikos on sanana nykyään hyvinkin käytetty, mutta sen tarkoitus on jokseenkin epäselvä yhdenmukaistamispyrkimyksistä huolimatta. Viharikoksilla yritetään usein antaa uhreille ja heidän yhteisölleen viesti, että he eivät ole tervetulleita eivätkö kuulu yhteiskuntaan. Viharikokset kohdistuvat ominaisuuteen, joka on uhrille tai uhrin yhteisölle aivan perustavalaatuinen. Niinpä viharikosten vaikutukset ovat usein suuremmat, kuin muiden rikosten. Uhrit kokevat suurempaa ja pidempikestoisempaa turvattomuuden tunnetta, kuin muista vaikuttimista tehtyjen samanlaisten rikoksen uhrit. Kohteena olevat yhteisöt saattavat menettää luottamuksensa poliisiin ja alkaa syrjäytyä yhteiskunnasta. Jotkut kohdeyhteisöjen jäsenet puolestaan saattavat päättää kosta. Nämä kostotoimenpiteet saattavat pahimmassa tapauksessa kärjistyä suuremmiksi konflikteiksi.

2.1. Viharikollisuuden seurannan kansainväliset raamit

Euroopan valtioilla on ollut jo vuosien ajan velvollisuus pyrkiä torjumaan viharikoksia ja keräämään niistä tietoa. Euroopan ihmisoikeussopimuksen artikla 14 kieltää sukupuoleen, rotuun, ihonväriin, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun asemaan perustuvan syrjintään. Lisäksi tämä artikla velvoittaa viranomaisia pyrkimykseen tuoda rikoksen mahdollinen vihamotiivi esiin (Euroopan ihmisoikeustuomioistuin 1994). Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus puolestaan velvoittaa sopimusvaltiot säätämään lain mukaan rangaistaviksi teoiksi rotusyrjintään kiihottamiseen samoin kuin kaikki väkivaltaiset teot toista rotua taikka toista ihonväriä tai etnistä alkuerää olevaa henkilöryhmää vastaan (Finlex 2018).

Euroopan unionin perusoikeuskirja on EU:n oikeudellisesti sitovana oikeussäädös. Perusoikeuskirjan 21 artiklassa kielletään syrjintä, joka perustuu sukupuoleen, rotuun, ihonväriin tai etniseen taikka yhteiskunnalliseen alkuperään, geneettisiin ominaisuuksiin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen tai muuhun sellaiseen seikkaan. Artiklassa 10 taataan jokaiselle oikeus ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapautteen ja artiklassa 22 puolestaan määrätään, että unioni kunnioittaa kulttuurista, uskonnollista ja kielellistä monimuotoisuutta. (Euroopan unioni 2012) Rasismin ja muukalaisvihan torjumisesta annettun Euroopan unionin neuvoston puitte päätös (2008/913/YOS) kuvaa toimenpiteitä, jotka jäsenvaltioiden on toteutettava tahallisten rasistisia ja muukalaisvihaa koskevien tekojen rankaisemiseksi (Euroopan unioni 2008).

2.1.1 Viharikollisuuden kansainvälinen tilastointi

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöllä (ETYJ) on ollut kansainvälisesti tärkeä rooli viharikosten tunnistamisessa, tilastoimisessa ja ehkäisyssä. ETYJ:n 57 jäsenvaltiota (Pohjois-Amerikassa, Euroopassa ja Aasiassa) ovat vuodesta 2003 sitoutuneet toimimaan kattavasti viharikosten ehkäisemiseksi ja tilastoimaan viharikoksia (OSCE 2003; OSCE 2009). ETYJ:n alaisen Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) lisäksi Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) seuraa säännöllisesti viharikosten tilastointikäytäntöjä jäsenmaissa. FRA:n viimeisimmän raportin mukaan EU:n 28 jäsenmaasta 19 julkaisee viharikostilastoja. Maiden viharikostilastot ja tilastointitapa eroavat hieman toisistaan ja esimerkiksi vain 19 maata erittelee tapaukset eri vihamotiiviryhmien mukaan. (FRA 2018)

Yhdysvalloissa viharikoksien tilastointi on puolestaan alkanut jo 1990 luvulla ja rikokset tilastoidaan erikseen osavaltioiden ja liittovaltion tasolla. Osavaltioiden välillä on eroja siinä mihin uhriryhmiin kohdistuneista viharikoksista on säädetty ankarampi rangaistus ja mistä tapauksista kerätään tietoja. Liittovaltion poliisi (FBI, Federal Bureau of Investigation) vastaa viharikosten tilastoinnista liittovaltion tasolla ja kokoaa yhteen eri osavaltioista raportoituja tietoja. (FBI 2015).

Kaikkia viharikoksia ei kuitenkaan ilmoiteta poliisille. Joissakin maissa viharikoksista kerätäänkin tietoa myös säännöllisillä uhritutkimuksilla. Nämä tutkimukset täydentävät tilastoja ja tarjoavat laajemman kuvan viharikosilmioistä. FRA on raporteissaan toistuvasti korostanut uhritutkimusten tärkeyttä ja etuja. Melkein jokaisessa EU:n jäsenmaassa on tehty uhritutkimuksia jokseenkin tasaisin väliajoin. (FRA 2018)

2.1.2 Viharikollisuuden tilastointi Suomessa

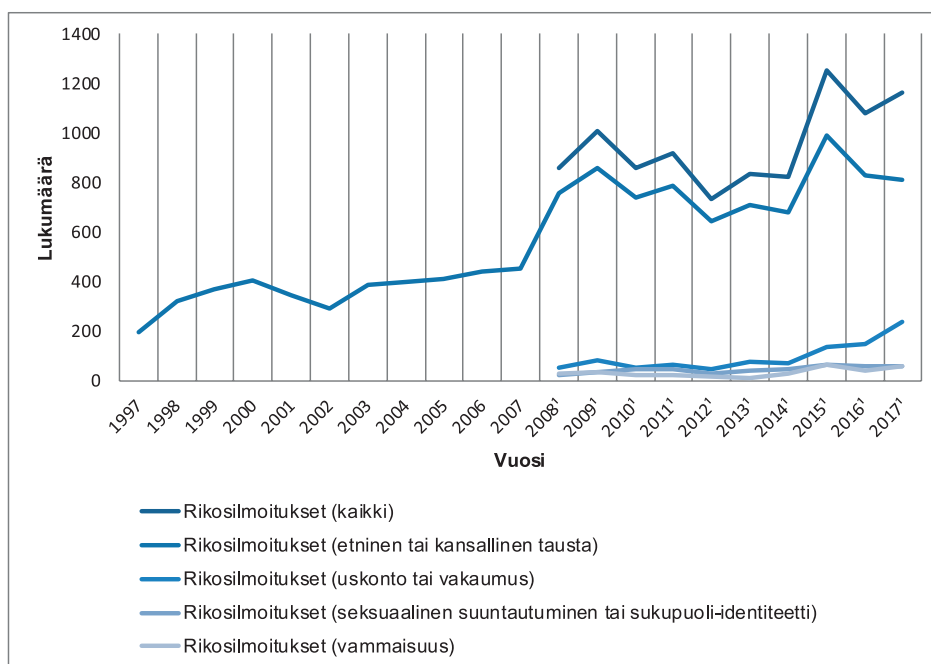
Suomessa poliisin tietoon tullutta viharikollisuutta on seurattu jo 20 vuoden ajan sisäasiainministeriön poliisiosastolla ja Poliisiammattikorkeakoulussa. Suomessa tapahtuvan rasismien ja etnisen syrjinnän järjestelmälliseksi seuraamiseksi työ-, oikeus-, sisäasiain- ja opetusministeriöiden sekä Ihmisoikeusliiton edustajista koottu johtoryhmä jätti loppuvuodesta 1997 ehdotuksen rasismien ja etnisen syrjinnän seurantarajustelun luomiseksi Suomeen (Laakkonen 1998).

Vuodesta 1997 lähtien vuoteen 2007 asti tilastoitiin vain epäiltyjä rassistisia rikoksia. Tilastointimenetelmä uusittiin vuonna 2009 koskemaan myös muita kuin etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvia viharikoksia. Tämä uusi menetelmä oli käytössä ensimmäistä kertaa vuoden 2008 viharikosselvityksessä (Peutere 2009). Nykyisin viharikokset määritellään poliisin tilastoissa etnisyyden tai kansallisuuden, uskonnon tai elämäntapomuksen, seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun ja vammaisuuden perusteella.

Myöskään Suomessa kaikkia viharikoksia ei ilmoiteta poliisille ja näin ollen viharikostilastot eivät tuo näkyväksi kuin osan viharikostilanteesta. Oikeusministeriön vuonna 2016 julkaistun selvityksen mukaan vain 21 prosenttia häirintää tai vihapuhetta viimeisen 12 kuukauden aikana kokeneista ilmoitti siitä jollekin taholle (Oikeusministeriö 2016). Ensimmäinen uhrien kokemuksiin perustuva viharikosten raportointi käynnistyi Suomessa elokuussa 2018 yhteistyössä uskontojen yhteistyöjärjestö USKOT-foorumien ja Rikosuhripäivystyksen kanssa. Raportoinnin tarkoituksena on kerätä viranomaistiedon tueksi tietoa viharikoksista sekä kehittää tapoja tukea viharikosten uhreja.

2.2. Viharikollisuus Suomessa 20 viime vuoden aikana

Rasistinen rikollisuus on kasvanut tasaisesti vuodesta 1997 lähtien vuoteen 2007 (Kuvio 1). Kasvu on kulkenut käsi kädessä Suomessa olevien ulkomaalaisten määrän ja osuuden kasvun kanssa. Vuoden 2008 kohdalla on rasistisessa rikollisuudessa selvä kasvupiikki, joka selittyy osittain tilastointimenetelmän uusiutumisella. Seuraava iso kasvupiikki on vuoden 2015 kohdalla. Poliisin julkaiseman vuosikertomuksen mukaan vuoden 2015 aikana Suomeen tulikin noin 32 400 turvapaikanhakijaa (Poliisi 2017). Vuonna 2016 turvapaikanhakijoita tuli enää noin 5 500 ja myös etniseen tai kansalliseen taustaan perustuneiden viharikosten määrä laski pidemmän aikavälin tasolle. Vuonna 2017 etniseen tai kansalliseen taustaan perustuneiden viharikosten osuus kaikista viharikoksista oli pienempi kuin koskaan.

Kuvio 1. Epäilyistä viharikoksista tehtyjen rikosilmoitusten määrät vuosina 1997–2017¹.

Vuodesta 2008 myös muita vihamotiiveja sisältävien rikosilmoitusten määriä alettiin seurata rasististen viharikosten lisäksi. Kuten kuviosta 1 huomataan, näiden määrä on ollut selkeästi pienempi kuin etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien rikosten. Rikosilmoitusten määrien laskut ja nousut ovat aika pitkälti kuitenkin seuranneet etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien rikosilmoitusten vaihteluita.

Yhteiskuntamme on muuttunut 20 vuoden aikana. Kuviosta 2 nähdään, mitä tänä ajanjaksona on tapahtunut. Osa näistä tapahtumista on varmasti vaikuttanut myös poliisin tietoon tulleiden viharikosten määriin. Se miten paljon, olisi kuitenkin oma

¹ Vuosien 2008–2017 luvut eivät ole vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin nähden menetelmän muutosten vuoksi.

1997 —	– Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 1997 -selvitys		
1998 —	1.11. – Euroopan ihmisoikeustuomioistuin perustetaan	2010 —	11.3. – Hallitus hyväksyy Suomen ensimmäisen kansallisen terrorismin vastaisen strategian 18.12. – Tunisian vallankumous aloittaa arabikevään
1999 —	– Kosovon sota alkaa		
2001 —	11.9. – World Trade Centerin terrori-isku New Yorkissa 7.10. – Afganistanin sota alkaa		
2002 —	– Laki rekisteröidystä parisuh-teesta samaa sukupuolta olevi-en kesken astuu voimaan	2011 —	28.5. – Presidentti Tarja Halo-nen esittää hallitusneuvotte-lijoiille toivomuksen rasismiin ja muukalaisvihamielisyyden vastaisten toimien kirjaamisesta uuden hallituksen ohjelmaan 16.9. – Suojelupoliisi ilmoit-taa Suomen ensimmäisestä kansainväliseen terrorismiin liittyvästä pidätyksestä – Syyrian sisällissota alkaa ara-bikevät-liikehännän tuloksena. Myöhemmin sotaan osallistuu lukuisia muita suurvaltoja ja Euroopan maita, ja Venäjä ja Yhdysvallat käyvät osittain sijaissotaa.
2003 —	1.1. – Sukupuolenkorjauslaki astuu voimaan 11.3. – YK:n alainen kiinteä kansainvälinen sotarikostuo-mioistuin aloittaa toimintansa Haagissa 26.5. – Euroopan perustusla-kiehdotus julkistetaan	2013 —	– Kroatia hyväksytään EU:n jäseneksi
2004 —	– EU laajentuu, kun Viro, Latvia, Liettua, Puola, Tšekin tasaval-ta, Slovakia, Unkari, Slovenia, Kypros ja Malta hyväksytään unionin jäseniksi – Viro, Latvia, Liettua, Slovakia, Bulgaria, Romania ja Slovenia liittyvät Natoon	2014 —	28.11. – Eduskunnan täysistunto hyväksyy aloitteen tasa-arvoi-sesta avioliittolaista, mikä tar-koittaa, että samaa sukupuolta olevat voivat mennä naimisiin.
2006 —	7.6. – Lontoon pommi-iskut joukkoliikennevälineisiin	2015 —	7.1. – Isku Charlie Hebdo -satiiri-lehden toimitukseen Pariisissa 13.11. – Terroristijärjestö Isis iskee Pariisiissa – Euroopan pakolaiskriisi: Vuoden loppuun mennessä Suomeen saapunut noin 32 400 turvapaikanhakijaa.
2007 —	– Bulgaria ja Romania liittyvät EU:hun – Laki hedelmöityshoidoista hyväksytään: hoidot luovutetuilla sukusoluilla ovat nyt sallittuja parisuhteeseen tai kumppanin sukupuoleen katsomatta	2016 —	22.3. – Brysselin pommi-isku 14.6. – Kuorma-autoisku Nizzassa 19.12. – Berliinin isku
2009 —	1.12. – Lissabonin sopimus, eli Euroopan unionin uusi perussopimus astuu voimaan – Perheen sisäinen adoptio sallitaan myös parisuhteensa rekisteröineille pareille	2017 —	3.4. – Pietarin isku 7.4. – Kuorma-autoisku Tukholmassa 3.6. – Manchesterin isku 3.6. – Lontoon isku 18.8. – Veitsi-isku Turussa 27.12. – Pietarin isku

Kuvio 2. Tärkeitä tapahtumia 20 vuoden ajalta.

utkimusaiheensa. Etniseen tai kansalliseen taustaan ja uskontoon tai vakaumukseen perustuneiden viharikosten määrien kasvuun ovat varmasti osaltaan vaikuttaneet World Trade Centerin terrori-isku New Yorkissa 2001, Lontoon pommi-iskut 2006, arabikevät 2010, Syyrian sisällissodan alkaminen 2011, turvapaikanhakijoiden aalto 2015, terrori-iskut Brysselissä, Nizzassa ja Berliinissä 2016 sekä terrori-iskut Pietarissa, Tukholmassa, Manchesterissa, Lontoossa ja Turussa 2017.

Laki rekisteröidystä parisuhteesta astui voimaan 2002, sukupuolenkorjauslaki 2003 ja laki hedelmöityshoidoista, jotka sallitaan parisuhteeseen tai kumppanin sukupuoleen katsomatta 2007. Nämä puolestaan ovat saattaneet vaikuttaa seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvien viharikosten määriin. Valitettavasti tällöin ei vielä tilastoitu näitä viharikoksia.

Kuten jo aiemmin on mainittu, vain murto-osa viharikoksista tulee poliisin tietoon. Ilmoituskynnukseen voivat vaikuttaa niin viharikoksen uhrin häpeä, epätietoisuus omista oikeuksistaan kuin esimerkiksi epäluottamus poliisiin. Eri vähemmistöjen ilmoituskynnys voi myös erota paljonkin toisistaan. Vuoden 2018 poliisibarometrin 95 prosenttia haastatelluista henkilöistä ilmoitti kuitenkin luottavansa poliisiin joko melko paljon tai erittäin paljon. Melkein 90 prosenttia vastaajista oli myös sitä mieltä, että usein tai erittäin usein poliisi kohtelee ihmisiä kunnioittavasti, ja tekee oikeudenmukaisia ja puolueettomia päätöksiä. (Vuorensyrjä & Fagerlund 2018)

Viharikosten kasvusta osan 20 vuoden aikana voidaan ehkä ajatella johtuvan siitä, että ihmiset ovat tietoisempia oikeuksistaan, viharikoksista käsitteenä ja myös näin ollen ilmoittavat viharikoksista entistä yleisemmin poliisille. Poliisin viharikokoulutus on puolestaan auttanut poliisia tunnistamaan ja tutkimaan paremmin epäiltyjä viharikoksia. Myös tämä on nostanut esimerkiksi kiihottaminen kansanryhmää -tapauksista tehtyjen rikosilmoitusten määriä.

Tulevaisuudessa on kuitenkin tarvetta vielä erillisille uhritutkimuksille, jotta esille saataisiin myös tapaukset, joita ei ole ilmoitettu viranomaisille. Olisi tärkeää myös seurata sitä, miten vihamotiivin sisältämät rikosepäilyt etenevät rikosprosessissa. Tämä antaisi tietoa siitä kuinka moni poliisiin tietoon tullut rikosepäily lopulta johtaa tuomioistuimen toteamaan rikokseen, siitä seuraavaan rangaistukseen ja mahdolliseen koventamisperusteen käyttöön.

2.3. Viharikollisuuden torjunta Suomessa

Viharikoksia ja niiden torjunnan tärkeyttä on viime vuosina korostettu Suomessa. Viharikoksiin ja vihapuheeseen katsotaan liittyvän korostettua vahingollisuutta ja vaarallisuutta niiden luonteen vuoksi. Vähemmistöjen syrjintä ja viharikoksille altistuminen voivat syrjäytymisen kautta johtaa jopa radikalisoitumiseen. Toisaalta rikokset, joiden motiivin on viha tai rasismi, voivat olla myös ekstremistisiä rikoksia. Niinpä vuonna 2016 sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmässä hyväksytyyn kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisytoimenpideohjelma tavoitteena onkin varmistaa että Suomella on valmiudet ja rakenteet ennalta estää väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia (Sisäministeriö 2016a). Lisäksi pyritään takaamaan viharikosten kohteeksi joutuvien uhrien ja yhteisöiden tukeminen. Toimenpideohjelma edellyttää myös, että poliisi ja muu lainvalvontaviranomaiset tehostavat toimintaansa viharikosten paljastamisessa ja tutkinnassa.

Hallitus antoi vuonna 2016 myös sisäisen turvallisuuden selonteon eduskunnalle (Sisäministeriö 2016b). Tässä selonteossa todetaan muun muassa, että rasismi, viharikokset ja ääriliikkeiden toiminta on tullut näkyvämmäksi. Poliisitoiminnan osalta siinä linjataan, että poliisi tulee keskittymään toimintaan, joka parhaiten ylläpitää ihmisten turvallisuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa panostusta aiempaa enemmän turvallisuuden kannalta tärkeisiin, mutta rangaistusarvoltaan lieviin rikoksiin. Näitä ovat esimerkiksi haavoittuviin uhriin (lapset, iäkkäät, lähisuhdeväkivalta jne.) kohdistetut rikokset ja rangaistusarvoltaan lievät viharikokset. Poliisihallitus julkaisikin 2016 «Vihapuheiden ja -rikosten torjuntaan liittyvän toimintasuunnitelman valmistelua koskevan työryhmän loppuraportin», jossa se esitteli viharikosten torjuntaan liittyvät suunnitellut toimenpiteet (Poliisi 2016). Vuonna 2017 hallitus osoitti myös rahoitusta poliisille rangaistavan vihapuheeseen ja viharikoksiin puuttumisen tehostamiseksi.

Jotta poliisi pystyisi tulevaisuudessa paremmin tunnistamaan, huomioonottamaan esitutkinnassa ja torjumaan viharikoksia, poliisihallitus solmi yhteisymmärryspöytäkirjan Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETYJ) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) kanssa koskien lainvalvontaviranomaisten viharikosten vastaisen koulutusohjelman (TAHCLE) täytäntöönpanoa (ks. Poliisi 2016, 16). Ohjelman mukaisesti noin 40 poliisia sai kyseisen koulutajakoulutusta tammikuussa 2017. Koulutuksen saaneet poliisit ovat tämän jälkeen jatkaneet koulutuksen antamista omissa poliisiyksiköissään.

3. MENETELMÄ

3.1. Havaintoaineiston poiminta

Selvityksen aineiston muodostavat vuonna 2017 kirjatut rikosilmoitukset, jotka on poimittu valtakunnallisesta Poliisiasian tietojärjestelmästä alla kuvatuilla ehdoilla. Ensimmäisessä vaiheessa poimittiin

1. rikosilmoitukset, jotka sisältävät jonkin liitteessä 1 mainituista rikosnimikkeistä ja jonkin liitteessä 2 mainituista hakusanoista (yhteensä 271 hakusanaa)
2. rikosilmoitukset, joissa asianimikkeenä on syrjintä, työsyryntä, kiskonnantapainen työsyryntä, kiihottaminen kansanryhmää vastaan, törkeä kiihottaminen kansanryhmää vastaan, joukkotuhonta, joukkotuhonnan valmistelu, rikos ihmisyyttä vastaan, törkeä rikos ihmisyyttä vastaan tai kidutus
3. rikosilmoitukset, joiden selostusosassa esiintyi kirjainyhdistelmä ”rasist” tai ”rasism”
4. rikosilmoitukset, jotka poliisi on merkinnyt viharikosluokituksella
5. rikosilmoitukset, jotka on merkitty Tupa-luokituksella (Turvapaikanhakijoihin liittyvä).

Hakuehdoissa 3 ja 4 poiminnan kohteena eivät olleet tietyt rikosnimikkeet, vaan hakuehdot mahdollistivat muidenkin viharikosperustaisten rikosnimikkeiden löytymisen kuin kohtiin 1 ja 2 sisältyvät. Kohta 3 on jätetty itsenäiseksi hakuehdoksi laajan kattavuutensa vuoksi. Kohdan 3 kirjainyhdistelmillä löydettiin suuri määrä aineistoon kuuluvia rikosilmoituksia. Yllä olevin ehdoin poimittu havaintoaineisto koostui 8 445 rikosilmoituksesta.

3.2. Tapausten määrittely viharikoksiksi

Lopullinen tutkimusaineisto koostui 1 165 rikosilmoituksesta, jotka määriteltiin viharikoksiksi poliisin rikosilmoituksen kirjaamien tietojen perusteella. Määrittelyn apuna käytettiin selvitystä varten laadittua kirjallista ohjetta. Tapaus määriteltiin viharikokseksi, jos jokin tapauksen osapuolista (poliisi, uhri, todistaja, jne.) epäili, että rikoksen yhtenä motiivina oli epäluulo tai vihamielisyys jotakin uhrin (oletettua) viiteryhmää kohtaan. Niitä voivat olla 1) etnisyyteen tai kansallisuuteen, 2) uskontoon tai vakaumukseen, 3) seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun tai 4) vammaisuuteen liittyvät viiteryhmät. Tapaus määriteltiin viharikokseksi myös silloin, jos itse rikosilmoituksen selitysosassa esiintyi viharikosperustaisia vihjeitä, kuten epäillyn rasistista kielenkäyttöä.

Yllä olevien esimerkkien lisäksi tapaus määriteltiin viharikokseksi, jos rikosilmoitus sisälsi poliisin käyttämän viharikosluokituksen siitä huolimatta, että itse ilmoituksesta ei ilmennyt tekijän motiivia. Poliisihallituksen antaman ohjeistuksen (Poliisihallituksen ohje 13.11.2011) mukaan poliisin tulisi käyttää viharikosluokitusta aina silloin, kun kuka tahansa tilanteessa mukana ollut henkilö (poliisi, epäilty, asianomistaja, todistaja, ilmoittaja tai muu)

- pitää teon motiivina osittain tai kokonaan ennakkoluuloa tai vihaa tiettyä kansanryhmää kohtaan
- pitää tekoa tehtynä osittain tai kokonaan rotuun, ihonväriin, syntyperään, kansalliseen tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen perustuvasta vaikuttimesta taikka niihin rinnastettavasta muusta vaikuttimesta.

Luokitustilastoja tutkittaessa on otettava huomioon, että luokitusjärjestelmä on kehitetty poliisin omaksi tilastointityökaluksi. Rikosilmoitusten kirjaamiseen käytettävä Poliisiasian tietojärjestelmä ei siis pakota tekemään luokittelua. Vuoden 2011 Poliisihallituksen ohje muutti aikaisemman suppean rasismiluokituksen kattavammaksi viharikosluokitukseksi. Samalla rasismin osalta viharikosluokituksen käyttöohjeita tarkennettiin. Muutoksen takia vuoden 2012–2017 havaintoja ei voi verrata aikaisempiin vuosiin.

3.3. Havaintojen analysointi ja raportointi

Tässä selvityksessä rikosilmoituksia kuvaillaan eri näkökulmista sekä rikosilmoituskohtaisesti että asianomistajien ja rikoksesta epäiltyjen mukaan. Tämä vaikuttaa eroihin havaintojen määrissä. Päärikoksella² viitataan kuhunkin ilmoituksen asianomistajaan kohdistuneeseen vakavimpaan rikosnimikkeeseen. Koska yhdessä rikosilmoituksessa voi olla yksi tai useampia asianomistajia, on päärikosten määrä suurempi kuin rikosilmoitusten määrä. Kun tekstissä puhutaan ”vihamotiivista”, viitataan vaikuttimeen, joka perustuu ennakkoluuloihin tai vihamielisyyteen aiemmin mainittuja viiteryhmiä kohtaan.

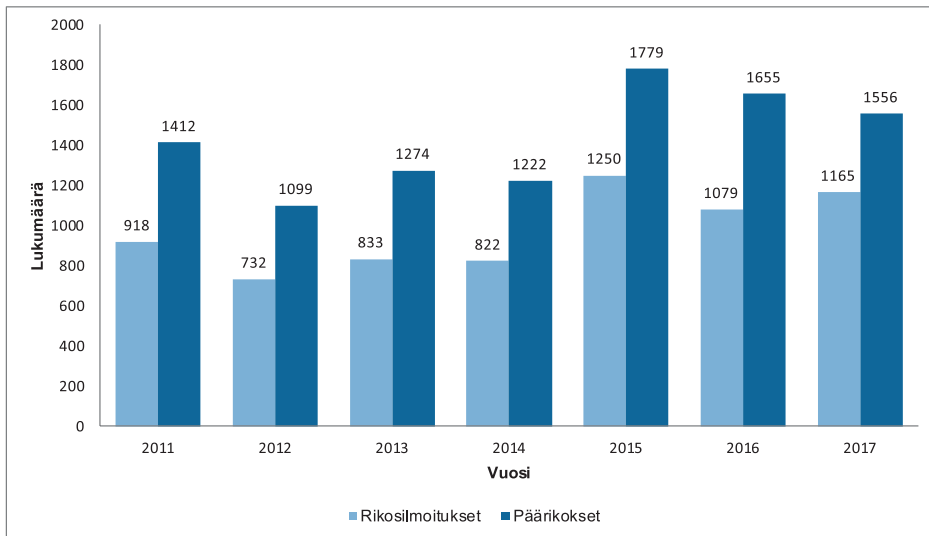
2 Rikokset vakavimmasta lievempään: henkeen, seksuaaliseen koskemattomuuteen, terveyteen, henkilökohtaiseen vapauteen, ihmisyyteen, kunniaan, yksityisyyteen, kotirauhaan ja omaisuuteen kohdistuvat. Yhdessä rikosilmoituksessa voi olla useampi asianomistaja, joista jokaiseen kohdistunut päärikos on laskettu tilastoon. Näin ollen päärikosten määrä on rikosilmoituksia suurempi.

4. HAVAINNOT

4.1. Kaikki vihamotiivit

Määrä

Vuonna 2017 poliisille tehtiin yhteensä 1 165 rikosilmoitusta epäillyistä viharikoksista. Ilmoitusten määrä lisääntyi edellisvuodesta 86 tapauksella (8 %). Epäiltyjä päär rikoksia löytyi 1 556 kappaletta, mikä on 99 kappaletta (-6 %) vähemmän kuin edellisvuonna (kuvio 3).

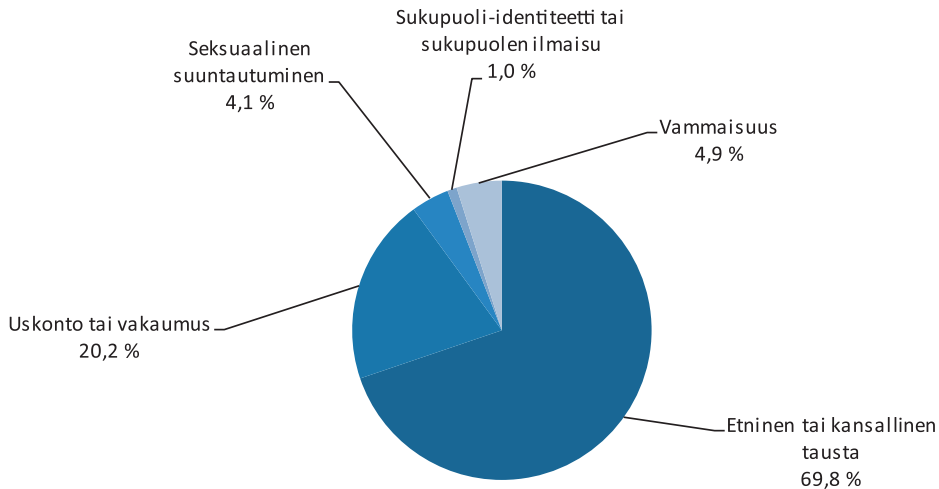

Kuvio 3. Epäiltyjen viharikosten määrät vuosina 2011–2017.

Vihamotiivit

Vuonna 2017 suurimpaan osaan poliisille ilmoitetuista epäillyistä viharikoksista liittyi etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvia ennakkoluuloja tai vihamielisyyttä (69,8 %) (kuvio 4). Muihin viiteryhmiin kohdistuneiden ilmoitusten määrät prosenttilukuina olivat seuraavia: uskontoon tai vakaumukseen liittyvät 20,2 prosenttia, vammaisuuteen liittyvät 4,9 prosenttia, seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvät 4,1 prosenttia sekä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvät 1,0 prosenttia.

Osuudet ovat pysyneet jokseenkin samoina vuoden 2008 selvityksestä lähtien. Vuoteen 2016 verrattuna etniseen tai kansalliseen taustaan, seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvien rikosilmoitusten osuudet vähenivät hieman, kun taas uskontoon tai vakaumukseen ja vammaisuuteen liittyvien rikosilmoitusten osuudet kasvoivat.

Kuvio 4. Eri viharikosmotiivien osuudet epäillyistä viharikoksista tehdyissä rikosilmoituksissa vuonna 2017 (n=1 165).

Viharikosluokitus

Taulukossa 1 näkyy poliisin rasismi- tai viharikosluokituksen käytön yleisyys rikosilmoituksissa vuosina 2006–2017. Vuonna 2017 poliisi käytti luokitusta yhteensä 451 rikosilmoituksessa (39 %). Niistä 324 tapausta (72 %) perustui etniseen tai kansalliseen taustaan. Uskontoon tai vakaumukseen perustuvia ilmoituksia oli 104 (23 %) ja seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvia 20 (4,4 %). Vammaisuuteen perustuvia ilmoituksia oli 3 (0,7 %).

Vuonna 2017 luokitusta käytettiin 201 tapauksessa (80 %) enemmän kuin edellisvuonna. Yksi tärkeä syy luokitusprosentin kasvulle on todennäköisesti poliisin viharikoksiin liittyvän erikoiskoulutuksen kehittäminen. Alkuvuodesta 2017 Poliisiammattikorkeakoulussa järjestettiin Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETYJ) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) kanssa lainvalvontaviranomaisten viharikosten vastainen koulutusohjelma (TAHCLE). Tämän koulutuksen jälkeen noin 40 kouluttajakoulutuksen saanutta poliisia ovat toimineet omissa poliisiyksiköissään viharikoskouluttajina. Loppuvuodesta 2017 tehdyn selvityksen mukaan noin 800 poliisia oli saanut tällaista koulutusta. Koulutukset ovat osaltaan jatkuneet vuonna 2018.

Vieläkään kaikkia rikoksia, joiden epäillään sisältävän vihamotiivin, ei luokitella viharikoksiksi, mutta luokituksen käyttöasteesta ei voida kuitenkaan päätellä sitä, tunnistaako poliisi viharikoksia. Tähän aineistoon päätyivät myös tapaukset, joissa motiivi on mainittu, mutta poliisin viharikosluokitusta ei ole käytetty. Siitä voi päätellä, että luokittelun käyttämättä jättämisestä huolimatta poliisi on kuitenkin esitutkinnassa huomionnut tapaukseen liittyvän mahdollisen vihamotiivin.

Taulukko 1. Rasismi- ja viharikosluokituksen käyttö rikosilmoituksissa vuosina 2011–2017^{3 4}.

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Ero vuoteen 2016, %
Lukumäärä	Luokitus	266	174	142	113	219	250	451	80
	Ei luokitusta	522	558	691	709	1031	829	714	-14
	Yhteensä	788	732	833	822	1250	1079	1165	8
%	Luokitus	34	24	17	14	18	23	39	67
	Ei luokitusta	66	76	83	86	82	77	61	-20
	Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	0

Tapahtumatilanteet

Epäillyiksi viharikoksiksi määritellyt rikosilmoitukset luokitellaan tapahtumatilanteittain yhdeksään luokkaan. Luokitus perustuu rikosilmoituksen sanalliseen kuvaukseen sekä tietoon siitä, ketkä henkilöistä on merkitty asianomistajiksi ja ketkä epäillyiksi. Rikosilmoitus voi sisältää myös useamman rikoksen, asianomistajan ja rikoksesta epäillyn.

Puolet vuoden 2017 viharikosilmoituksista koski sanallisia loukkauksia, uhkauksia tai häirintää (taulukko 2). Tämäntyyppisten tapausten määrä nousi huomattavasti (42 %) edellisvuodesta. Seuraavaksi eniten tehtiin yksisuuntaisia pahoinpitelyrikoksia, joiden määrä pysyi vuoden 2016 tasolla. Molemminpuolisia rikoksia sisältävien tappeluiden määrä puolestaan väheni. Omaisuusrikosten määrä pysyi samalla tasolla, kun taas syrjintäjuttujen määrä kasvoi 27 %.

Taulukko 2. Epäillyistä viharikoksista tehdyt ilmoitukset tapahtumatilanteittain vuonna 2017 (n=1 165)⁵.

Tapahtumatilanne	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Sanalliset loukkaukset	582	50	42
Yksisuuntainen pahoinpitelyrikos	326	28	2
Tappelu, molemminpuolisia rikoksia	86	7	-15
Omaisuusrikokset (esim. vahingonteot, varkaudet)	85	7	4
Syrjintäjutut	62	5	27
Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaajakin rikoksesta epäilty	13	1	NA
Kunniaväkivalta	6	1	20
Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaaja ei rikoksesta epäilty (Poliisin viharikosluokitus)	4	0	NA
Muut	1	0	0
Yhteensä	1165	100	8

3 Vuosien 2011–2017 luvut eivät ole vertailtavissa aikaisempiin vuosiin, sillä rikosilmoitusten poimintaohjeita on näinä vuosina muutettu.

4 Rasismiluokitus muuttui kattavammaksi viharikosluokitukseksi vuoden 2011 lopussa.

5 Vuonna 2017 sanallisesta provokaatiosta tehty rikos jaettiin kahdeksi eri tapahtumatilanteeksi. Sanallisesta provokaatiosta tehdyt rikokset, joissa myös herjaaja on rikoksesta epäilty, on laskettu mukaan viharikostilastoihin. Sanallisesta provokaatiosta tehdyt rikokset, joissa herjaaja ei ole rikoksesta epäilty, otettiin mukaan viharikostilastoihin vain, jos poliisi oli luokitellut ilmoituksen viharikokseksi.

Sanallisesta provokaatiosta tehdyt rikokset ovat tapauksia, joissa rikosilmoituksen sisältämään vakavimpaan rikokseen, yleensä pahoinpitelyyn, on syyllistytty esimerkiksi rasistisesta nimittelystä tai herjauksesta provosoituneena. Rikoksesta epäilty on näissä tapauksissa henkilö, jota on kohdeltu rasistisesti. Kyseiset ilmoitukset saattavat sisältää myös esimerkiksi kunnianloukkausrikoksen, josta epäiltynä on esimerkiksi rasistisesti käyttäytynyt henkilö.

Sanallisesta provokaatiosta tehtyjen rikosten sisällyttäminen vuosittaisiin viharikosselvityksiin ei ole yksiselitteistä. Niiden ottaminen mukaan on kuitenkin nähty tarpeelliseksi, sillä niiden taustavaikuttimet voidaan tulkita ennakkoluuloiksi tai vihamielisyydeksi aiemmin mainittuja viiteryhmiä kohtaan. Lisäksi ne kuvaavat yleistä ilmapiiriä, jossa rikoksiin syyllistytään.

Aikaisimpina vuosina tilastoissa ei ole eritelty niitä sanallisesta provokaatiosta tehtyjä rikoksia, joissa myös herjaavaan nimittelyyn syyllistynyt henkilö on epäiltynä niistä tapauksista, joissa epäiltynä on vain provosoitunut henkilö. Nimittelystä provosoituneella henkilöllä ei kuitenkaan periaatteessa ole ollut vihamotiivia. Tästä syystä vuoden 2017 tilastointimenetelmää on muutettu niin, että viharikostilastoihin otetaan mukaan vain ne rikosilmoitukset, joissa sanallisesta provokaatiosta tehdyssä rikoksessa myös herjaaja on merkitty epäillyksi. Ne rikosilmoitukset, joissa vain provosoitunut henkilö on merkitty epäillyksi, puolestaan jätetään pois tilastoista. Poikkeuksena näistä otetaan tilastoihin mukaan kuitenkin ne rikosilmoitukset, jotka poliisi on luokitellut viharikoksiksi, vaikka herjaajaa ei olekaan merkitty epäillyksi. Yllämainituista syistä johtuen sanallisesta provokaatiosta tehtyjen rikosten määriä ei voi verrata edellisvuosien lukuihin. Taulukossa 3 esitetään sanallisesta provokaatiosta tehtyjen epäiltyjen viharikosten määrä jaoteltuina sen mukaan, onko herjaavaan nimittelyyn syyllistynyt merkitty henkilö rikoksesta epäillyksi vai ei.

Taulukko 3. Sanallisesta provokaatiosta tehtyjen epäiltyjen viharikosten määrät motiiveittain vuonna 2017⁶.

Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos	Herjaaja myös rikoksesta epäilty tai viharikosluokitus		Herjaaja ei rikoksesta epäilty	
	Rikosilmoitukset	Päärikokset	Rikosilmoitukset	Päärikokset
Etninen tai kansallinen tausta	15	30	69	82
Uskonto tai vakaumus	1	2	5	6
Seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu	1	2	4	4
Vammaisuus	0	0	1	1
Yhteensä	17	34	79	93

Kunniaväkivaltatapaukset, joissa vaikuttimena on selvästi myös jokin määritellyistä vihamotiiveista, otettiin mukaan vuoden 2017 viharikosselvitykseen kuten vuodesta 2015 lähtien. Kunniaväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa yhtenäisen perheen tai suvun sisällä. Sitä perusteellaan sillä, että väkivallan kohteena olevan henkilön nähdään rikkoneen perheen tai suvun yhteisiä siveysperiaatteita (Hansen ym. 2016).

6 Viharikosten kokonaismääriin on laskettu näistä mukaan ne sanallisesta provokaatiosta tehdyt rikokset, joissa myös herjaaja on merkitty rikoksesta epäillyksi tai jotka poliisin on luokitellut viharikoksiksi.

Henkilön siis nähdään loukanneen perheensä tai sukunsa kunniaa toimimalla omien normiensa vastaisesti. Yleisin esimerkki viharikosmotiivin sisältämästä kunniaväkivallasta on tapaus, jossa vanhemmat ovat pahoinpidelleet tai uhkailleet lastansa sen vuoksi, että tämä on seurustellut oman kulttuurinsa ulkopuolisen kanssa tai vaihtanut uskontoa.

Kunniaväkivaltatapauksia löytyi vuoden 2017 aineistosta kuusi kappaletta, yksi enemmän kuin vuonna 2016.

Rikoslajit

Rikoksia voidaan jaotella rikoslajeihin sen mukaan, mitä oikeushyvää rikossäännöksellä on tarkoitus suojata. Tällaista rikosten ryhmittelyä noudatetaan myös rikoslaissa (Lappi-Seppälä ym. 2013). Oikeushyvä on rikosoikeudella suojattu etu. Edut jaetaan henkilöllisiin ja yhteisöllisiin oikeushyviin.

Henkilöllisiä oikeushyviä ovat esimerkiksi henki, seksuaalinen koskemattomuus, terveys, henkilökohtainen vapaus, kunnia, yksityisyys, kotirauha ja omaisuus. Henkilöön kohdistuvien rikosten lajeja voidaankin hahmottaa sen mukaan, mitä näistä loukataan. Henkilön henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia ovat esimerkiksi henkirikokset ja niiden yritykset sekä pahoinpitelyrikokset.

Oman ryhmänsä muodostavat henkilön seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen kohdistuvat seksuaalirikokset. Henkilön vapauteen kohdistuvia rikoksia ovat esimerkiksi laittomat uhkaukset. Yksityisyyteen tai kunniaan kohdistuvia rikoksia ovat kunnianloukkaukset ja kotirauhan rikkominen. Omaisuuteen kohdistuviin rikoksiin kuuluvat puolestaan esimerkiksi vahingonteot.

Yhteisölliset oikeushyvät liittyvät esimerkiksi ihmisyyteen, oikeudenkäyttöön, valtion turvallisuuteen ja viranhoidon puolueellisuuteen. Ihmisyyteen kohdistuvina voidaan mainita esimerkiksi syrjintä ja kiihottaminen kansanryhmää vastaan.

Tämän selvityksen rikoslajikohtaisessa tarkastelussa havaintoyksikkönä on kuhunkin rikosilmoituksessa mainittuun asianomistajaan kohdistunut vakavin rikos, jota tässä kutsutaan päärikokseksi. Koska rikosilmoitus voi sisältää useammankin kuin yhden asianomistajan, on päärikoksia ja näin ollen myös rikoslajeittain jaoteltuja viharikosepäilyjä enemmän kuin rikosilmoituksia.

Päärikokset, joihin epäillään liittyvän vihamotiivi, on jaoteltu kymmeneen eri rikoslajiin. Jaottelun perustana on yllä esitetyn suojatun oikeushyvän mukainen rikosten ryhmittely. Rikoslajit on järjestetty rikoksen aiheuttaman uhan tai vakavuuden mukaan. Vakavimmiksi tässä selvityksessä luokiteltiin henkilöön suoraan kohdistuvat teot. Järjestys vakavimmasta lievimpään on seuraava:

- henkirikos
- henkirikoksen yritys
- seksuaalirikos
- pahoinpitelyrikos (sisältää eriaisteiset pahoinpitelyt, niiden yritykset sekä avunannot ja yllytykset)
- laiton uhkaus
- syrjintä (sisältää työsyrynnät)
- kunnianloukkaus (sisältää törkeät kunnianloukkaukset)
- kiihottaminen kansanryhmää vastaan
- kotirauhan rikkominen (sisältää törkeät kotirauhan rikkomiset)
- vahingonkeko (sisältää eriaisteiset vahingonteot)
- muut rikoslajit.

Vuonna 2017 päärikoksen yleisin rikoslaji edellisten vuosien tapaan oli pahoinpitelyrikos (38 %), joiden määrä on kuitenkin laskenut vuodesta 2016 (taulukko 4). Seuraavaksi eniten oli kunnianloukkauksia, joiden määrä kasvoi 26 prosenttia. Laittomien uhkausten määrä puolestaan laski 11 prosenttia, kun taas kiihottaminen kansanryhmää vastaan -rikosten määrä kasvoi huomattavasti. Vahingontekojen ja kotirauhan rikkomisten määrät ovat vähentyneet, syrjintärikosten määrä puolestaan kasvanut.

Henkirikoksia vuonna 2017 oli kolme, kun niitä ei vuonna 2016 ollut ollenkaan. Edellisvuoteen verrattuna henkirikosten yritysten määrä kasvoi kuudella tapauksella (67 %). Seksuaalirikoksia ei tarkasteluvuonna löytynyt.

Taulukko 4. Epäiltyjen päärikosten määrät rikoslajeittain vihamotiivin sisältämissä tapauksissa vuonna 2017 (n=1 556).

Rikoslaji*	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Henkirikos	3	0	300
Henkirikoksen yritys	15	1	67
Seksuaalirikos	0	0	-100
Pahoinpitelyrikos	586	38	-20
Laiton uhkaus	178	11	-11
Syrjintä	77	5	20
Kunnianloukkaus	327	21	26
Kiihottaminen kansanryhmää vastaan	152	10	334
Kotirauhan rikkominen	47	3	-11
Vahingonteko	129	8	-45
Muut	42	3	-36
Yhteensä	1556	100	-6

*Sisältävät teon yritykset sekä eriaisteiset teot

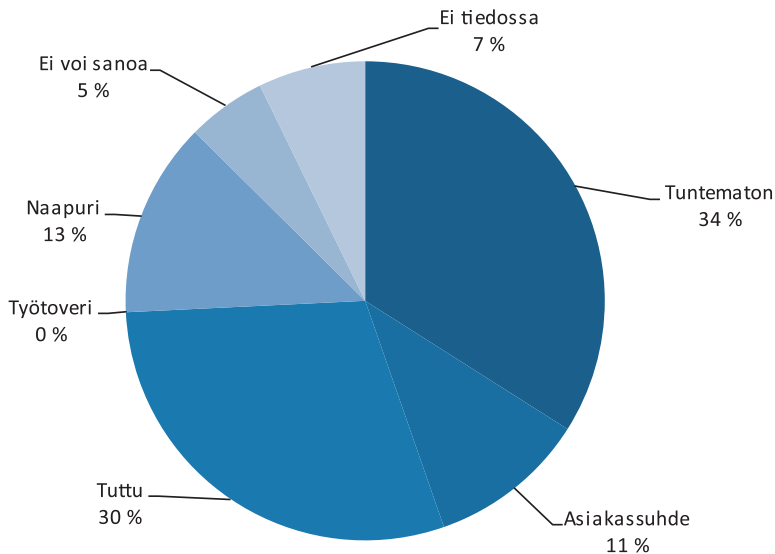
Asianomistajien ja rikoksesta epäiltyjen suhde

Asianomistaja on luonnollinen tai oikeushenkilö, jonka oikeutta tai etua rikos on loukannut tai johon rikos on kohdistunut. Joillakin rikoksilla ei ole lainkaan asianomistajaa. Esimerkiksi kiihottaminen kansanryhmää vastaan -tapaukset ovat usein tällaisia. Toisaalta taas yhdessä rikosilmoituksessa voi olla kirjattuna useita asianomistajia, rikoksesta epäiltyjä henkilöitä ja rikosnimikkeitä.

Asianomistajien ja rikoksesta epäiltyjen suhdetta kuvaava seitsemänluokkainen muuttuja on tässä selvityksessä muodostettu rikosilmoituksen sisältävän vapaamuotoisen tekstin perusteella. Tarkasteluvuonna joka kolmannelle asianomistajalle (34 %) rikoksesta epäilty oli tuntematon (kuvio 5). Tällaisten päärikosten määrä kuitenkin laski 30 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna.

Tuttujen tekemiä rikoksia oli 30 prosenttia, ja naapuri oli epäiltynä 13 prosentissa rikoksista. Asianomistaja oli asiakassuhteessa rikoksesta epäiltyyn 11 prosentissa tapauksista. Seitsemässä prosentissa rikoksista epäilty ei ollut tiedossa ja viidessä prosentissa tapauksista asianomistajan ja rikoksesta epäiltyjen suhteesta ei voitu sanoa tarkemmin.

Tuntemattomien ja naapurin tekemien päärikosten määrät laskivat vuoteen 2016 verrattuna, muiden tekemien rikosten määrä puolestaan nousi.

Kuvio 5. Asianomistajan suhde epäiltyyn vihamotiivin sisältävässä pääririkoksessa vuonna 2017.

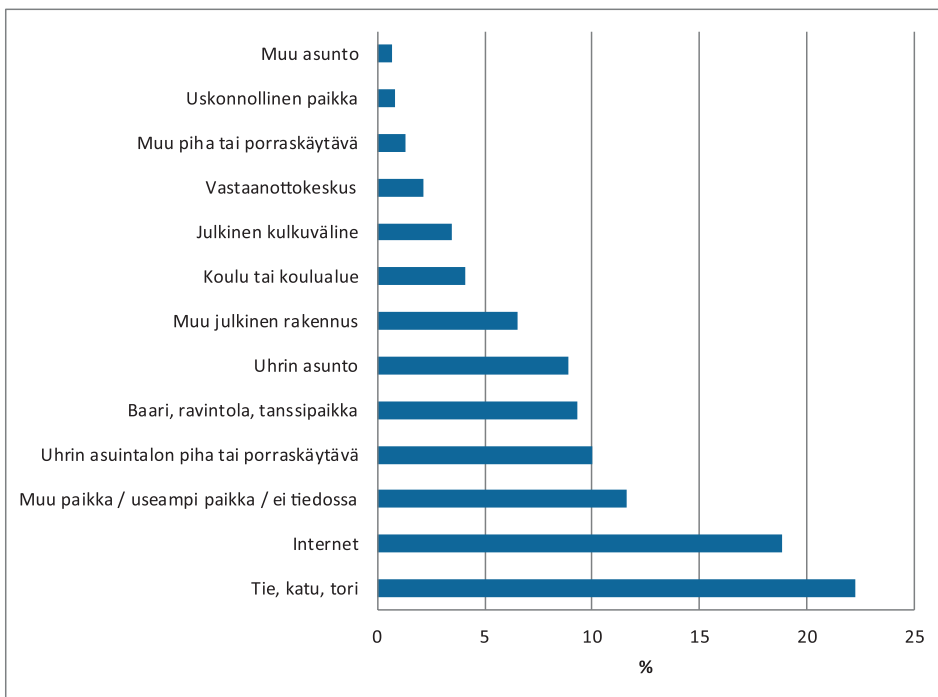
Tapahtumapaikka

Vuoden 2017 epäiltyjen viharikosten tapahtumapaikkoja tarkastellaan kuviossa 6.

Tapahtumapaikat luokiteltiin kolmeentoista eri luokkaan. Havaintoyksikkönä ovat rikosilmoitusten sisältämät pääririkokset. Kaikki motiivit yhteen laskien yleisin tapahtumapaikka oli tie, katu tai tori. Kaikista pääririkoksista 22 prosenttia tehtiin näillä paikoilla. Määrällisesti tiellä, kadulla tai torilla tehtyjen pääririkosten määrä kuitenkin laski 29 prosenttia vuodesta 2016. Seuraavaksi yleisin tapahtumapaikka oli internet (19 %), ja verkossa tehtyjen pääririkosten määrä kasvoikin huomattavasti edellisvuodesta.

Seuraavaksi eniten tapahtui rikoksia, joiden tapahtumapaikka oli joku muu, tapahtumapaikkoja oli useita tai tapahtumapaikka ei ollut tiedossa (12 %). Näiden rikosten määrä kasvoi edellisvuoteen verrattuna 53 prosenttia. Muita melko yleisiä tekopaikkoja olivat uhrin asuintalon piha tai porraskäytävä, baari, ravintola tai tanssipaiikka, uhrin asunto sekä muu julkinen rakennus. Uhrin asuintalon pihaa tai porraskäytävää lukuun ottamatta, näissä paikoissa tapahtuneiden pääririkosten määrät vähenivät.

Harvinaisempia tapahtumapaikkoja olivat koulu tai koulualue, julkinen kulkuväline, vastaanottokeskus, muu piha tai porraskäytävä, uskonnollinen paikka sekä muu asunto. Näistä vastaanottokeskuksissa, muulla pihalla tai porraskäytävässä ja muussa asunnossa tapahtuneiden pääririkosten määrät vähenivät selvästi, kun muiden määrät puolestaan kasvoivat.

Kuvio 6. Epäiltyjen päär rikosten tapahtumapaikat vihamotiivisin sisältämissä tapauksissa vuonna 2017 (n=1 556).

Alueellinen jakautuminen

Epäiltyjen viharikosten alueellista jakautumista tarkastellaan tässä selvityksessä sekä rikosilmoitusten että päär rikosten määrän mukaan. Rikosilmoituskohtainen tarkastelu on mukana, sillä se antaa luotettavamman kuvan alueellisesta kehityksestä kuin tarkastelu päär rikosten mukaan. Erityisesti pienillä paikkakunnilla päär rikosten suhteellinen määrä voi nimittäin vaihdella vuosittain suuresti. Lisäksi taulukossa on esitetty sekä rikosilmoitusten määrät että päär rikokset suhteutettuna kuntien asukaslukuun.

Poliisin tietoon tulleista tapauksista (taulukko 5) suurin osa tapahtui Helsingissä riippumatta siitä, mitä edellä mainituista tarkastelutavoista käytetään. Helsingissä kirjattiin 23 prosenttia kaikista epäillyistä viharikosilmoituksista, 42 jokaista 100 000:ta pääkaupungissa asuvaa kohti. Jos viharikosilmoitusten määrä suhteutetaan kunnan asukaslukuun, kolme pienempää kuntaa, Lieksa, Parainen ja Jämsä nousevat Helsingin ohi. Tämän selvityksen perusteella ei voida sanoa, johtuuko tämä viharikosten kasvusta näillä paikkakunnilla vai siitä, että poliisi tunnisti ja kirjasi näissä kunnissa epäillyt viharikokset paremmin.

Taulukko 5. Epäilty viharikokset kunnittain; rikosilmoitusten ja päärrikosten määrät sekä määrät suhteutettuna kuntien asukaslukuun vuonna 2017.

Kunta	Rikosilmoitukset		Päärrikokset	
	N	/100 000 asukasta	N	/100 000 asukasta
HELSINKI	273	42	364	57
TURKU	75	40	99	52
ESPOO	71	25	104	37
VANTAA	70	31	93	42
TUNTEMATON	50	NA	58	NA
TAMPERE	47	20	70	30
OULU	43	21	55	27
JYVÄSKYLÄ	24	17	29	21
KUOPIO	23	19	27	23
VAASA	21	31	28	42
JOENSUU	16	21	28	37
KOKKOLA	16	34	22	46
LAHTI	16	13	24	20
HYVINKÄÄ	15	32	20	43
HÄMEENLINNA	14	21	19	28
PORI	13	15	18	21
JÄRVENPÄÄ	12	28	16	38
KOTKA	12	22	21	39
KOUVOLA	11	13	13	15
LAPPEENRANTA	11	15	15	21
KERAVA	10	28	12	34
KIRKKONUMMI	10	26	15	38
LOHJA	10	21	13	28
JÄMSÄ	9	43	12	57
KAJAANI	9	24	16	43
NURMIJÄRVI	8	19	14	33
SAVONLINNA	8	23	9	26
IMATRA	7	26	9	33
NOKIA	7	21	7	21
PARAINEN	7	46	10	65
RIIHIMÄKI	7	24	11	38
ULKOMAAT	7	NA	7	NA
VIHTI	7	24	7	24
LIEKSA	6	53	7	62
MIKKELI	6	11	9	17
MUUT	214	9	275	12
Kaikki	1165	21	1556	28

Kuvio 7. Epäillyistä viharikoksista tehtyjen ilmoitusten määrät (a) sekä ilmoitusten määrät suhteutettuna maakunnan asukaslukuun (b) ja ulkomaan kansalaisten määrään (c) vuonna 2017.

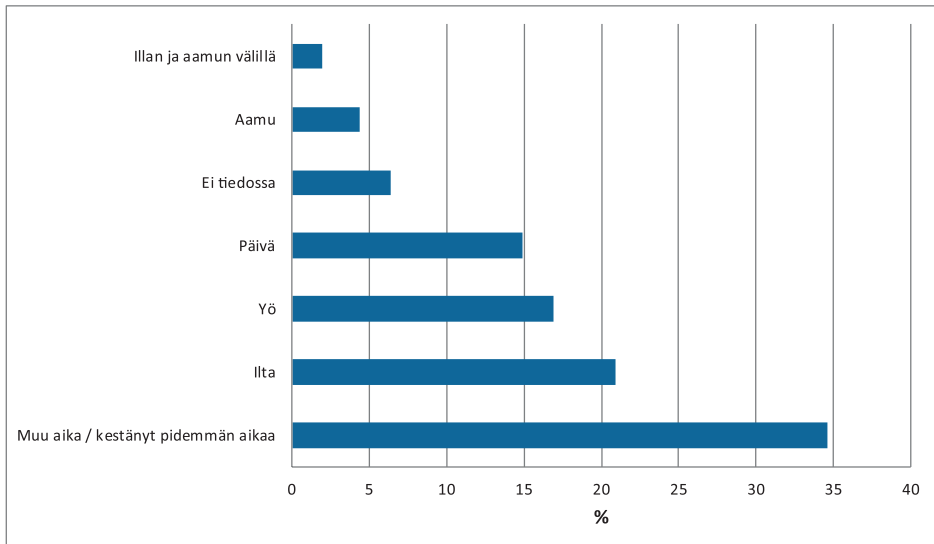
Kuvioissa 7a, 7b ja 7c havainnollistetaan epäilyistä viharikoksista tehtyjen ilmoitusten jakautumista valtakunnallisesti maakuntien alueelle. Kuviossa 7a on esitetty ilmoitusten määrät maakunnittain. Kuviossa 7b on kerrottu niiden määrät maakunnittain suhteutettuna maakunnan asukaslukuun. Kuviossa 7c puolestaan on esitetty ilmoitusten määrä maakunnittain suhteutettuna ulkomaan kansalaisten määrään maakunnassa.

Huomionarvoista on, että kun epäilyistä viharikoksista tehtyjen ilmoitusten määrän suhteuttaa maakunnassa asuvien ulkomaan kansalaisten määrään, niin Keski-Pohjanmaalla, Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa tehtiin viharikosilmoituksia ulkomaan kansalaista kohti enemmän kuin esimerkiksi Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla. Näissä maakunnissa viharikosilmoituksia taas tehtiin *määrällisesti* enemmän.

Tapahtuma-aika

Vuonna 2017 tehtyjen, vihamotiivista epäiltyjen päär rikosten tapahtuma-ajat luokiteltiin seitsemään eri luokkaan (kuvio 8). Suurin osa (35 %) päär rikoksista oli tapahtunut muuhun aikaan (aamun ja illan välissä tapahtuneet / ei voi luokitella edellisiin / kestäneet pidempään). Niiden määrä on 43 prosenttia suurempi kuin vuonna 2016. Seuraavaksi eniten oli ilta-aikaan sijoittuvia päär rikoksia (21 %), joiden määrä puolestaan hieman väheni.

Yöllä tehtyjä päär rikoksia oli kaikista päär rikoksista 17 prosenttia, kun taas 15 prosenttia tapahtui päivällä. Näiden rikosten määrät vähenivät selvästi. Vähiten päär rikoksia tehtiin aamulla, illan ja aamun välillä tai tapahtuma-aika ei ollut tiedossa.

Kuvio 8. Epäiltyjen päär rikosten tapahtuma-ajat vihamotiivin sisältämissä tapauksissa vuonna 2017 (n=1 556).

Rikosilmoituksen tilanne

Rikosilmoituksen kirjaamisen jälkeen aloitetaan esitutkinta, jos on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Taulukossa 6 on esitetty rikosilmoitusten esitutkinnan tila. Kaikista alkuvuonna 2017 (1.1.2017-30.6.2017) kirjatuista, vihamotiivin sisältävistä rikosilmoituksista esitutkinta oli saatu päätökseen 58 prosentissa helmikuuhun 2018 mennessä. Tutkinta oli vielä avoinna 30 prosentissa ja tutkinta oli keskeytetty 12 prosentissa tapauksista.

Taulukko 6. Epäillyistä viharikoksista tehtyjen rikosilmoitusten esitutkinnan tila motiiveittain (1.1.2017-30.6.2017 kirjatut jutut).

Tila	Etninen tai kansallinen tausta	Uskonto tai vakaumus	Seksuuallinen suuntautuminen	Sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu	Vammaisuus	Kaikki
Avoin juttu	221	59	12	2	8	302
Tutkinta keskeytetty	92	18	2	2	5	119
Tutkinta päättynyt	446	104	27	3	15	595
Yhteensä	759	181	41	7	28	1016

Kun esitutkinta on saatu päätökseen, juttu lähetetään pääsääntöisesti syyttäjälle syyteharkintaan. Asiaa ei lähetetä syyttäjälle, jos esitutkinnassa on käynyt ilmi, ettei tapaus täytä minkään rikoksen tunnusmerkkejä. Asia ei etene syyttäjälle myöskään silloin, jos ketään ei voida panna syytteeseen tai muuta vaadetta esittää. Näin menettellään, jos esimerkiksi rikoksesta epäilty on alle 15-vuotias, asianomistajalla ei ole asiassa vaatimuksia ja kyseessä ei ole virallisen syytteen alainen rikos, tai jos syyteoikeus on vanhentunut. (Helminen ym. 2005.) Alkuvuonna tehdyistä rikosilmoituksista 600 esitutkinta oli saatettu päätökseen. Näistä 49 prosenttia eteni syyttäjälle syyteharkintaa varten (taulukko 7).

Taulukko 7. Epäillyistä viharikoksista tehtyjen rikosilmoitusten eteneminen syyteharkintaan motiiveittain (1.1.2017-30.6.2017 kirjatut jutut).

Syyttäjälle	Etninen tai kansallinen tausta	Uskonto tai vakaumus	Seksuuallinen suuntautuminen	Sukupuoli-identiteetti tai sukupuolen ilmaisu	Vammaisuus	Kaikki
Ei	235	40	17	3	13	308
Kyllä	217	63	10	0	2	292
Yhteensä	452	103	27	3	15	600

4.2. Etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat rikokset

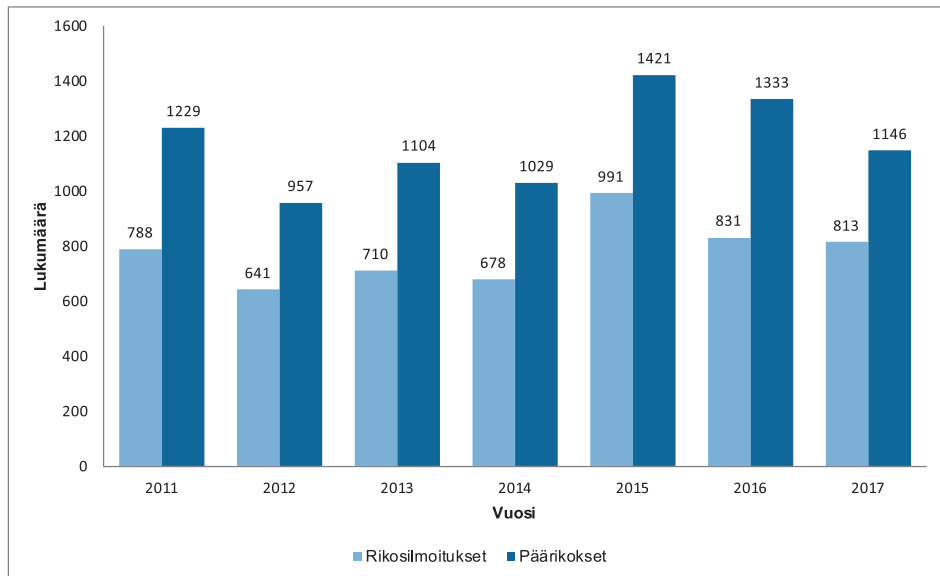
Rasististen rikosten kohteiksi ovat alttiimpia näkyvät vähemmistöt, kuten ulkonäöltään kantaväestöstä erottuvat maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat. Vuonna 2017

Suomessa asui 249 452 ulkomaan kansalaista (Tilastokeskus 2018). Myös muut Suomessa asuvat henkilöt voivat joutua rikoksen kohteiksi etnisen tai kansallisen taustansa vuoksi. Tyypillisimminkin tällaisia ovat Suomen kansalliset etniset vähemmistöt romanit ja saamelaiset. Lisäksi rasismia avoimesti vastustavat henkilöt ja tahot voivat joutua viharikosten kohteeksi.

Määrä

Vuodelta 2017 löytyi 813 rikosilmoitusta, joissa epäiltiin syyksi etnistä tai kansallista taustaa. Tämä on 18 ilmoitusta (2 %) vähemmän kuin vuonna 2016. Päärikoksia kertyi 1 146 ja vähennystä edellisvuoteen 187 ilmoitusta (14 %).

Kuviossa 9 esitetään niiden rikosilmoitusten ja epäiltyjen päärikosten määrät, joihin sisältyi etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvia piirteitä. Tiedot ovat vuosilta 2011–2017. Tilastointimenetelmää muutettiin merkittävästi vuonna 2009, ja se on ollut käytössä vuoden 2008 viharikosselvityksestä lähtien (Peutere 2010). Tätä aikaisempien vuosien tiedot eivät siten ole vertailukelpoisia myöhempien vuosien tietojen kanssa.

Kuvio 9. Rikosilmoitusten ja epäiltyjen päärikosten määrät etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa tapauksissa vuosina 2011–2017.

Tapahtumatilanteet

Rikosilmoituksia, joissa epäiltiin etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvaa syytä, oli vuonna 2017 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Ilmoitusten jakautuminen tapahtumatilanteittain sekä muutokset vuoteen 2016 verrattuna on esitetty taulukossa 8. Hieman vajaa puolet epäillyistä rikoksista oli sanallisia loukkauksia, uhkauksia tai häirintää, ja niiden määrä kasvoi 24 prosenttia.

Seuraavaksi eniten oli yksisuuntaisia pahoinpitelyrikoksia, joiden määrä samaa kuin edellisvuonna. Molemmipuolisia rikoksia sisältävien tappeluiden ja omaisuusrikosten määrät vähenivät, kun syrjintäjuttujen määrä puolestaan kasvoi. Tapahtumatilanteissa oli myös yksi etniseen ja kansalliseen taustaan perustuva epäilty kunniaväkivaltarikos, mikä on sama määrä kuin edellisvuonna.

Taulukko 8. Epäillyistä rikoksista tehdyt rikosilmoitukset tapahtumatilanteittain etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=813)⁷.

Tapahtumatilanne	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Sanalliset loukkaukset	373	46	24
Yksisuuntainen pahoinpitelyrikos	237	29	0
Tappelu, molemmipuolisia rikoksia	69	8	-16
Omaisuusrikokset (esim. vahingonteot, varkaudet)	66	8	-6
Syrjintäjutut	51	6	13
Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaajakin rikoksesta epäilty	11	1	-88
Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaaja ei rikoksesta epäilty (Poliisin viharikosluokitus)	4	0	NA
Kunniaväkivalta	1	0	0
Muut	1	0	0
Yhteensä	813	100	-2

Rikoslajit

Taulukossa 9 esitetään etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat päärikokset rikoslajeittain vuonna 2017. Epäillyiksi viharikoksiksi määriteltyjä pahoinpitelyitä tuli poliisiin tietoon 454, mikä on 21 prosenttia vähemmän kuin viime vuonna. Kunnianloukkauksia ilmoitettiin seuraavaksi eniten, ja niiden määrä kasvoi 15 prosenttia vuoden 2016 lukuihin verrattuna. Laittomien uhkausten ja vahingontekojen määrät puolestaan laskivat. Suurin nousu tapahtui rikoslajissa kiihottaminen kansanryhmää vastaan, jossa päärikoksia oli 72 kappaletta. Syrjintäepäilyitä oli enemmän ja epäiltyjä kotirauhan rikkomisesta vähemmän kuin edellisvuonna.

Vuonna 2017 henkirikoksen yritysten alle kuuluvia rikoksia oli 14, kuusi enemmän kuin edellisvuonna. Näistä kahdeksan rikosnimike oli terroristisessa tarkoituksessa tehdyn murhan yritys, neljän rikosnimike murhan yritys ja kahden tapon yritys. Etnisen tai kansallisen taustan vuoksi epäiltyjä henkirikoksia löytyi kolme, kun niitä vuonna 2016 ei ollut lainkaan. Näistä kahden rikosnimike oli terroristisessa tarkoituksessa tehty murha ja yhden tappo. Seksuaalirikoksia ei tarkasteluvuonna löytynyt.

7 Vuonna 2017 sanallisesta provokaatiosta tehty rikos jaettiin kahdeksi eri tapahtumatilanteeksi. Sanallisesta provokaatiosta tehdyt rikokset, joissa myös herjaaja on rikoksesta epäilty, on laskettu mukaan viharikostilastoihin. Sanallisesta provokaatiosta tehdyt rikokset, joissa herjaaja ei ole rikoksesta epäilty, otettiin mukaan viharikostilastoihin vain, jos poliisi oli luokitellut ilmoituksen viharikokseksi.

Taulukko 9. Epäillyt päärikokset rikoslajeittain etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=1 146).

Rikoslaji*	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Henkirikos	3	0	300
Henkirikoksen yritys	14	1	75
Seksuaalirikos	0	0	-100
Pahoinpitelyrikos	454	40	-21
Laiton uhkaus	134	12	-9
Syrjintä	68	6	11
Kunnianloukkaus	234	20	15
Kiihottaminen kansanryhmää vastaan	72	6	279
Kotirauhan rikkominen	33	3	-30
Vahingonteko	103	9	-52
Muut	31	3	-45
Yhteensä	1146	100	-14

*Sisältävät teon yritykset sekä eriaisteiset teot

Asianomistajat ja rikoksista epäillyt

Tapahtumatilanteiden lisäksi epäillyistä rikoksista tehdyt rikosilmoitukset on tässä selvityksessä luokiteltu sen mukaan, mihin tahoon tapauksen rasistiset piirteet kohdistuvat ja minkä tahon puolelta (taulukko 8). Luokittelu perustuu siihen, keneen esimerkiksi tapauksen etniseen tai kansalliseen taustaan liittyvä nimittely on kohdistunut, riippumatta siitä, onko sama henkilö merkitty tapauksessa asianomistajaksi. Henkilöiden määrittely enemmistö- tai vähemmistöryhmään kuuluvaksi perustuu rikosilmoituksista löytyneisiin tietoihin.

Vuonna 2017 suurin osa tekijöistä, joiden rikoksen vaikuttimeksi epäiltiin kohteen etnistä tai kansallista taustaa, kuului kantaväestöön ja uhri puolestaan johonkin vähemmistöryhmään (75 %) (taulukko 10). Rikosilmoitusten määrissä tämä on viisi prosenttia enemmän kuin vuonna 2016.

Yhdessätoista prosentissa rikosilmoituksista kävi ilmi, että rasismien kohteena oli vähemmistöön kuuluva henkilö, mutta tekijää ei ollut kuvailtu tai tekijä oli jäänyt tuntemattomaksi. Kahdeksassa prosentissa tapauksista rasismi oli yhden vähemmistöryhmän toiseen kohdistamaa.

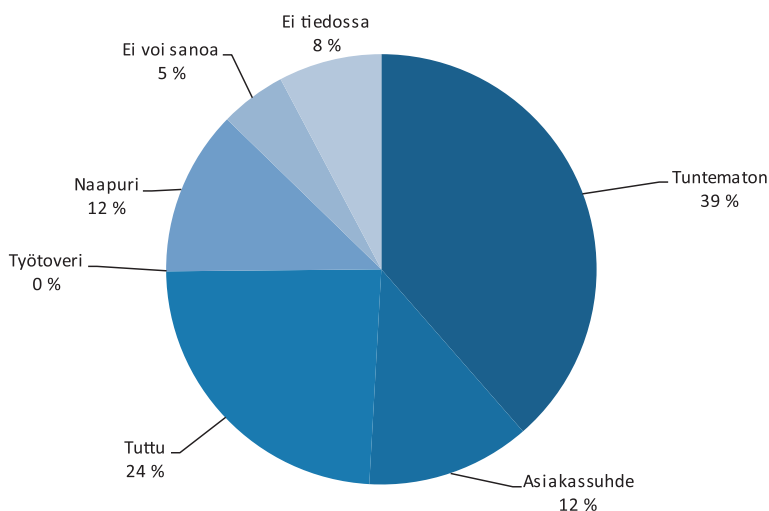
Rikosilmoituksista kuusi prosenttia oli sellaisia, joista ei käynyt ilmi, keneen asiaan liittyvään henkilöön tai mihin ryhmään tapauksessa kohdistui rasismia. Yhdessä prosentissa asianomistajana oli kantaväestöön kuuluva henkilö. Niiden rikosilmoitusten määrä, joissa rasismi oli kantaväestön vähemmistöön kohdistamaa tai vähemmistöryhmän toiseen kohdistamaa, kasvoivat vuoteen 2016 verrattuna. Muihin ryhmiin kuuluvien rikosilmoitusten määrä laski.

Etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien viharikosten kohteet rikosilanteissa	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Enemmistö -> vähemmistöryhmä	607	75	5
Vähemmistöön kuuluva uhrina, epäilty ei tiedossa tai ei ole kuvailtu	88	11	-28
Vähemmistö -> vähemmistöryhmä	62	8	5
Ei voi sanoa	48	6	-19
Vähemmistö -> enemmistöryhmä	8	1	-43
Kaikki	813	100	-2

Taulukko 10. Uhrien ja epäiltyjen statukset etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa rikosilmoituksissa vuonna 2017 (n=813)⁸.

Kuvio 10 tarkastelee asianomistajien ja rikoksesta epäillyn suhdetta päärikoksissa, joissa syyksi epäillään etnistä tai kansallista taustaa. Vuonna 2017 yli kolmasosa asianomistajista ei tuntenut rikoksesta epäiltyä. Määrällisesti tämä on 34 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna.

Tuttujen tekemiä rikoksia tarkasteluvuonna oli 24 prosenttia, mikä on suunnilleen sama määrä kuin edellisvuonna. Naapuria samoin kuin asiakassuhteessa asianomistajan kanssa olevaa epäiltiin 12 prosentissa tapauksista. Näistä naapurien osuus vuoteen 2016 verrattuna laski selvästi, kun taas asiakassuhteessa olevien nousi. Kahdeksassa prosentissa tapauksista epäilty ei ollut tiedossa. Suurin kasvu oli niissä tapauksissa, joissa uhrien ja epäillyn suhdetta ei voitu määrittellä. Näitä oli 44 kappaletta enemmän kuin edellisvuonna ja näissä oli paljon kiihottaminen kansanryhmää vastaan -tapauksia. Yhdessäkään tapauksessa, epäilty ei ollut asianomistajan työtoveri.

Kuvio 10. Asianomistajan suhde rikoksesta epäiltyyn etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa päärikoksissa vuonna 2017.

⁸ Kantaväestöön kuuluvalla henkilöllä tässä tapauksessa tarkoitetaan valkoihoista, synnyinmaaltaan ja kansalaisuudeltaan suomalaista.

Edellisvuosien tapaan vuonna 2017 päärikoksissa, joiden syyksi epäiltiin etnistä tai kansallista taustaa, asianomistajista suurin osa oli Suomen kansalaisia (taulukko 11). Seuraavaksi yleisimmät asianomistajien kansalaisuudet ovat Irak (8 %), Somalia (4 %) ja Afganistan (4 %). Näistä Irakin ja Afganistanin kansalaisten määrät laskivat huomattavasti vuoteen 2016 verrattuna, kun taas Somalialaisten määrä nousi.

Havaintojen perusteella voi olettaa, että suurin asianomistajaryhmä koostui vähintään toisen sukupolven maahanmuuttajista tai ensimmäisen sukupolven suomalaisista. Rikosilmoituksissa ei kuitenkaan eritellä etnisyyttä muulla tavoin kuin kansalaisuuden ja synnyinmaan perusteella.

Taulukko 11. Asianomistajan kansalaisuus etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa epäillyissä päärikoksissa vuonna 2017.

Kansalaisuus	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Suomi	655	65	-11
Irak	82	8	-42
Somalia	45	4	22
Afganistan	42	4	-44
Venäjä	22	2	16
Viro	17	2	-15
Syyria	15	1	0
Turkki	11	1	57
Iran	8	1	-38
Sudan	5	0	25
Kamerun	4	0	100
Kongon demokraattinen tasavalta	4	0	-33
Kongon tasavalta	4	0	300
Marokko	4	0	100
Nigeria	4	0	-43
Romania	4	0	0
Ruotsi	4	0	-33
Tunisia	4	0	0
Ei tiedossa	14	1	0
Muut	58	6	-50
Yhteensä	1006	100	-18

Taulukossa 12 verrataan asianomistajien kansalaisuutta yleisimpien Suomessa vuonna 2017 asuneiden kansalaisuusryhmien määrään. Toisin kuin edellisvuonna, asukasmäärään suhteutettuna useimmin päärikosten kohteeksi joutuivat Afganistanin kansalaiset, kun tutkittavana oli etnisen tai kansallisen taustan vaikutuksesta epäilty rikos. Suhdeluku oli 70 päärikosta 10 000:ta afganistanilaista kohti. Tämä on kuitenkin melkein puolet vähemmän kuin vuonna 2016.

Seuraavaksi yleisimmin rikoksen uhriksi joutuivat Irakin ja Somalian kansalaiset. Tällöin luvuksi saatiin 70 ja 67 rikosta 10 000:ta Suomessa asuvaa kansalaista kohti. Edellisvuoden tapaan suurimpiin kansalaisuusryhmiin, virolaisiin ja venäläisiin, kohdistui huomattavasti vähemmän päärikoksia jokaista 10 000:ta kansalaista kohti.

Taulukosta 13 selviää, mistä maista ovat kotoisin asianomistajat, joita kohtaan on eniten tehty etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvia päär rikoksia vuonna 2017. Suomessa syntyneiden osuus oli 43 prosenttia, mikä on 16 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Seuraavaksi tulevat vuoden 2016 tapaan Irak (9 %) ja Somalia (7 %).

Taulukko 12. Yleisimmät Suomessa asuneet kansalaisuusryhmät ja niihin kohdistuneet etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat epäillyt päär rikokset vuonna 2017.

Kansalaisuus	Kansalaisten lukumäärä Suomessa vuonna 2017	Epäillyt etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat päär rikokset vuonna 2017	Epäillyt etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat päär rikokset / 10 000 kansalaista	Ero vuoteen 2016, %
Viro	51 539	17	3	-15
Venäjä	29 183	22	8	23
Irak	11 729	82	70	-52
Kiina	8 742	0	0	0
Ruotsi	8 018	4	5	-33
Thaimaa	7 533	3	4	-50
Somalia	6 677	45	67	28
Afganistan	5 792	42	73	-49
Vietnam	5 603	0	0	-100
Syyria	5 290	15	28	-37
Intia	5 159	0	0	-100
Turkki	4 660	11	24	57
Britannia	4 518	1	2	1
Puola	4 284	1	2	-80
Ukraina	4 033	2	5	-38
Saksa	4 014	0	0	-100

Tarkasteluvuonna 2017 etniseen tai kansalliseen taustaan perustuviin rikosilmoituksiin oli kirjattu yhteensä 651 rikoksesta epäiltyä henkilöä (taulukot 14 ja 15). Joissain tapauksissa tekijää ei tiedetty, jolloin tietoa ei ole kirjattu lainkaan. Epäillyistä 84 prosenttia oli Suomen kansalaisia ja 75 prosenttia Suomessa syntyneitä.

Seuraavaksi eniten epäiltyjä rikoksia ovat tehneet Irakissa syntyneet. Edellä jo mainittiin, että myös asianomistajista Irakissa syntyneet olivat sijoittuneet toiseksi. Tämä johtuu siitä, että rikosilmoitus on tehty esimerkiksi tappelutilanteista, joissa samat henkilöt on kirjattu sekä asianomistajiksi että epäillyiksi. Näiden rikoksista epäiltyjen määrä oli kuitenkin laskenut 22 prosenttia vuodesta 2016.

Taulukko 13. Asianomistajan synnyinmaa etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa epäillyissä päärivoksissa vuonna 2017.

Synnyinmaa	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Suomi	429	43	-16
Irak	93	9	-3
Somalia	73	7	-8
Neuvostoliitto	44	4	10
Afganistan	39	4	39
Ruotsi	29	3	4
Iran	25	2	19
Turkki	25	2	47
Viro	20	2	-13
Venäjä	18	2	20
Syyria	17	2	42
Etiopia	9	1	13
Kongon demokraattinen tasavalta	8	1	-20
Jugoslavia	7	1	0
Marokko	7	1	-13
Ei tiedossa	26	3	-81
Muut	137	14	-31
Yhteensä	1006	100	-18

Taulukko 14. Epäilyn kansalaisuus etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa päärivoksissa vuonna 2017.

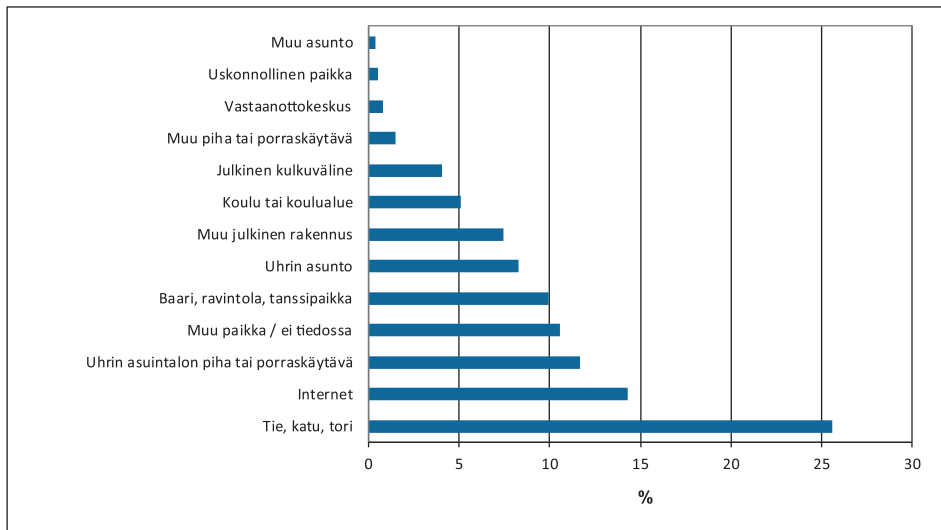
Kansalaisuus	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Suomi	549	84	4
Irak	24	4	-33
Viro	13	2	-43
Afganistan	10	2	11
Somalia	9	1	50
Venäjä	7	1	-30
Ruotsi	4	1	300
Sudan	4	1	33
Turkki	4	1	0
Ei tiedossa	3	0	-73
Muut	24	4	-43
Yhteensä	651	100	-3

Taulukko 15. Epäillyn synnyinmaa etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa pääririkoksissa vuonna 2017.

Synnyinmaa	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Suomi	486	75	8
Irak	25	4	-22
Viro	14	2	-39
Somalia	13	2	-19
Afganistan	10	2	11
Ruotsi	10	2	-29
Turkki	8	1	60
Iran	7	1	-22
Neuvostoliitto	7	1	40
Ei tiedossa	9	1	-59
Muut	62	10	-29
Yhteensä	651	100	-3

Tapahtumapaikka

Kuviossa 11 tarkastellaan sellaisten vuoden 2017 pääririkosten tapahtumapaikkoja, jotka perustuvat etniseen tai kansalliseen taustaan. Edellisvuosien tapaan yleisin tapahtumapaikka oli tie, katu, tori. Kaikista pääririkoksista reilu neljäsosa (26 %) tehtiin näillä paikoilla, mutta niiden määrä väheni edellisvuodesta 32 prosenttia.

Kuvio 11. Epäiltyjen pääririkosten tapahtumapaikat etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=1 146).

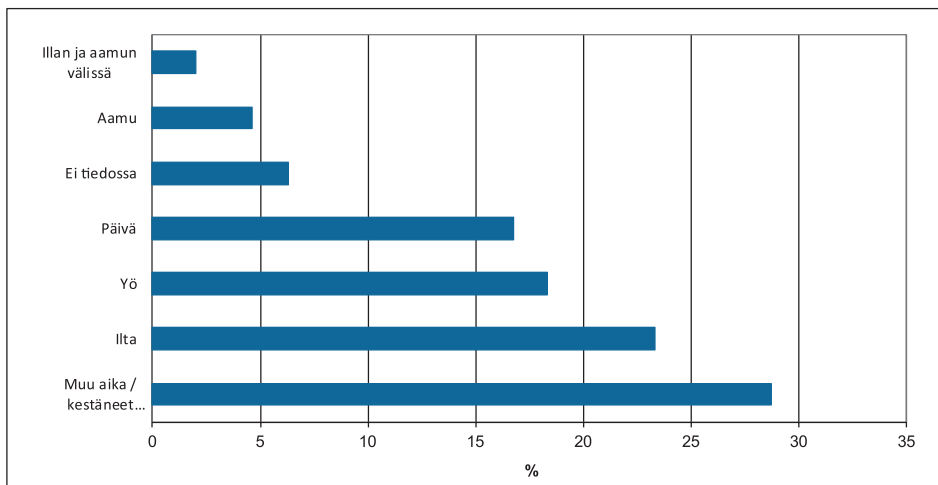
Seuraavaksi eniten pääririkoksia tehtiin internetissä, uhrin asuintalon pihassa tai porraskäytävässä, ja baarissa, ravintolassa tai tanssipaikassa. Internetissä tehtyjen pääririkosten määrä kasvoi 134 prosenttia vuodesta 2016 ja uhrin asuintalon pihassa tai porraskäytävässä tapahtuneiden määrä kasvoi hieman. Baarissa, ravintolassa tai tanssipaikalla tapahtuneiden pääririkosten määrä puolestaan väheni 14 prosenttia.

Uhrin asunnolla tai muussa julkisessa rakennuksessa tapahtuneiden etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien pääririkosten määrät laskivat edellisvuodesta. Koulussa tai koulualueella ja julkisissa kulkuvälineissä tapahtuneiden määrät puolestaan nousivat. Harvinaisempia tapahtumapaikkoja olivat muut pihat tai porraskäytävät, vastaanottokeskukset, uskonnolliset paikat ja muut asunnot. Muilla pihoilla tai porraskäytävissä, vastaanottokeskuksissa ja muissa asunnoissa tapahtuneiden määrät laskivat selvästi, kun uskonnollisilla paikoilla tapahtuneiden määrä puolestaan nousi vuodesta 2016. Yhdessätoista prosentissa tapauksista tapahtumapaikkana oli muu paikka, tapahtumapaikkoja oli useampia tai tapahtumapaikka ei ollut tiedossa.

Tapahtuma-aika

Seuraavaksi tarkastellaan pääririkosten tapahtuma-aikoja vuonna 2017. Rikokset, joissa epäiltiin etnisen tai kansallisen taustan vaikuttaneen tekijään, jakautuivat hyvin pitkälti samalla tavalla kuin edellisinä vuosina (kuvio 12). Erona oli kuitenkin se, että vuonna 2017 eniten (29 %) pääririkoksia tapahtui muuhun aikaan (aamun ja illan välissä tapahtuneet / ei voi luokitella edellisiin / kestäneet pidempään), kun edellisvuosina suurin osa tapahtui illalla tai yöllä. Näiden pääririkosten määrä kasvoi 35 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Nyt tarkasteluvuonna pääririkoksista 23 prosenttia tapahtui illalla ja 18 prosenttia yöllä. Seuraavaksi eniten (17 %) pääririkoksia tapahtui päivän aikana. Viisi prosenttia pääririkoksista tapahtui aamulla, kaksi prosenttia illan ja aamun välissä ja kuudessa prosentissa pääririkoksista tapahtuma-aika ei ollut tiedossa. Näistä illalla, yöllä, päivällä ja aamulla tapahtuneiden pääririkosten määrät vähenivät vuodesta 2016, kun illan ja aamun välissä tapahtuneiden sekä ilman tapahtuma-aikaa olevien määrä hieman kasvoi.

Kuvio 12. Epäiltyjen pääririkosten tapahtuma-ajat etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=1 146).

Romaneihin kohdistuneet viharikokset

Romaneihin kohdistuva syrjintä ja väkivalta ovat olleet nousussa Euroopassa viime vuosien aikana. Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA) tekemän kyselytutkimuksen mukaan keskimäärin 41 prosenttia romaneista yhdeksässä tutkimuksessa mukana olleessa EU:n jäsenvaltiossa oli kokenut syrjintää romanitaustansa vuoksi vähintään kerran edellisten viiden vuoden aikana (FRA 2016). Suomen romanipoliittiseen ohjelmaan vuosille 2018-2022 onkin yhdeksi toimenpiteeksi kirjattu vuosittain romaneihin kohdistuneista viharikoksista tehtyjen rikosilmoitusten määrän ja tekojen luonteen seuraaminen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018, toimenpidekohta 32). Tästä syystä vuoden 2017 viharikosselvityksessä pyrittiin selvittämään tarkemmin kuinka moni etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvista viharikoksista johtui asianomistajan romanitaustasta. Lisäksi tarkasteltiin romaneihin kohdistuneiden viharikosten tapahtumatilanteita sekä rikoslajeja.

Tilastokeskus tilastoi Suomessa asuvia henkilöitä kansalaisuuden, kielen ja synnyinmaan mukaan, eikä Suomessa laadita muunlaisia tilastoja etnisistä ryhmistä. Niinpä romaniväestönkin määrästä on vain arvioita. Suomessa on arvioitu olevan noin 10 000 - 12 000 romania (Sosiaali- ja terveysministeriö (2009).

Vuonna 2017 etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvista viharikoksista tehtyjä romaneihin kohdistuneita viharikosilmoituksia löytyi 81 (taulukko 16). Päärikoksia puolestaan löytyi 111. Kaikista viharikoksista tehdyistä rikosilmoituksista tämä on 10 prosenttia ja päärikoksista 9,7 prosenttia.

Taulukko 16. Romaneihin kohdistuneiden, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien rikosilmoitusten ja päärikosten määrät vuonna 2017.

Viharikokset	2017	% kaikista etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvista
Rikosilmoitukset	81	10,0
Päärikokset	111	9,7

Rikosilmoitusten jakautuminen tapahtumatilanteittain on esitetty taulukossa 17. Ilmoitusten yleisin tapahtumatilanne oli syrjintä (37 %). Seuraavaksi eniten oli sanallisia loukkauksia, uhkauksia tai häirintää (36 %) ja yksisuuntaisia pahoinpitelyrikoksia (12 %). Omaisuusrikosten osuus oli 9 prosenttia ja molemminpuolisia rikoksia sisältävien tappeluiden viisi prosenttia. Tarkasteluvuonna löytyi myös yksi sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaajakin oli rikoksesta epäilty.

Taulukossa 18 esitetään romaneihin kohdistuneet, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat päärikokset rikoslajeittain vuonna 2017. Epäillyiksi viharikoksiksi määriteltyjä syrjintärikoksia tuli poliisiin tietoon 43. Tämä on 39 prosenttia kaikista päärikoksista. Pahoinpitelyrikoksia (20 %) ja kunnianloukkauksia (19 %) ilmoitettiin seuraavaksi eniten. Vahingontekojen osuus päärikoksista oli 10 prosenttia, laittomien uhkauksien seitsemän prosenttia ja kiihottaminen kansanryhmää -rikosten viisi prosenttia. Tarkasteluvuonna löytyi myös yksi kotirauhan rikkominen.

Taulukko 17. Romaneihin kohdistuneet, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat rikosilmoitukset tapahtumatilanteittain vuonna 2017 (n=81)⁹.

Tapauskategoria	N	%
Syrjintäjutut	30	37
Sanalliset loukkaukset	29	36
Yksisuuntainen pahoinpitelyrikos	10	12
Omaisuusrikokset (esim. vahingonteot, varkaudet)	7	9
Tappelu, molemminpuolisia rikoksia	4	5
Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaajakin rikoksesta epäilty	1	1
Kunniaväkivalta	0	0
Muut	0	0
Yhteensä	81	100

Taulukko 18. Romaneihin kohdistuneet, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat päär rikokset rikoslajeittain vuonna 2017 (n=111).

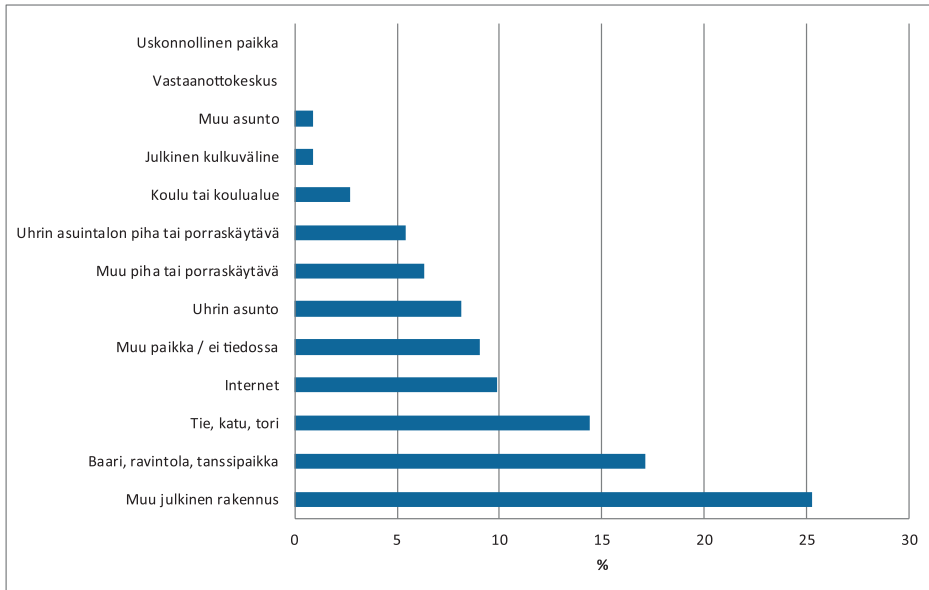
Rikoslaji*	N	%
Henkirikos	0	0
Henkirikoksen yritys	0	0
Seksuaalirikos	0	0
Pahoinpitelyrikos	22	20
Laiton uhkaus	8	7
Syrjintä	43	39
Kunnianloukkaus	21	19
Kiihottaminen kansanryhmää vastaan	5	5
Kotirauhan rikkominen	1	1
Vahingonteko	11	10
Muut	0	0
Yhteensä	111	100

*Sisältävät teon yritykset sekä eriaistiset teot

FRA:n tutkimuksesta kävi ilmi myös, että yleisesti valtaosa romaneista koki tulleen syrjityksi romanitaustansa vuoksi käyttäessään julkisia tai yksityisiä palveluja, julkista liikennettä tai asioidessaan kaupassa, ravintolassa tai baarissa tai etsiessään töitä (FRA 2016). Vuoden 2017 viharikosselvityksen tulokset ovat hyvin samankaltaisia. Romaneihin kohdistuneista, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvista päär rikoksista 25 prosenttia tapahtui muussa julkisessa rakennuksessa. Näistä noin

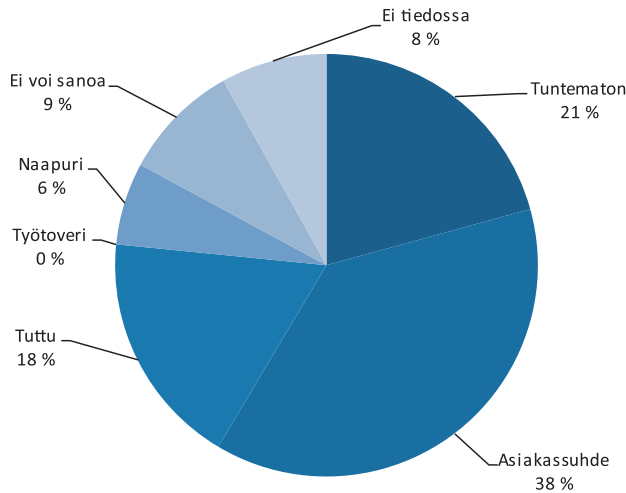
9 Vuonna 2017 sanallisesta provokaatiosta tehty rikos jaettiin kahdeksi eri tapahtumatilanteeksi. Sanallisesta provokaatiosta tehdyt rikokset, joissa myös herjaaja on rikoksesta epäilty, on laskettu mukaan viharikostilastoihin. Sanallisesta provokaatiosta tehdyt rikokset, joissa herjaaja ei ole rikoksesta epäilty otettiin mukaan viharikostilastoihin vain, jos poliisi oli luokitellut ilmoituksen viharikokseksi.

puolet oli syrjintätapauksia (kuvio 13). Seuraavaksi eniten päär rikoksia tapahtui baarissa, ravintolassa tai tanssipaikassa. Näistä 40 prosenttia oli syrjintär rikoksia. Tiellä, kadulla tai torilla päär rikoksista tapahtui 14 prosenttia ja internetissä kymmenen prosenttia. Harvinaisempia tapahtumapaikkoja olivat muu paikka, tapahtumapaikkoja oli useita tai tapahtumapaikka ei ollut tiedossa, uhrin asunto, muu piha tai porraskäytävä, uhrin asuintalon piha tai porraskäytävä, koulu tai koulualue, julkinen kulkuväline sekä muu asunto.

Kuvio 13. Romaneihin kohdistuneiden, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien epäiltyjen päär rikosten tapahtumapaikat vuonna 2017 (%
n=111).

Kuvio 14 tarkastelee asianomistajien ja rikoksesta epäillyn suhdetta päär rikoksissa, joissa syyksi epäillään romanitaustaa. Yli kolmasosa asianomistajista oli asiakassuhteessa rikoksessa epäillyn kanssa. Yhtä tapausta lukuun ottamatta nämä rikokset olivat syrjintär rikoksia. Tuntemattomien tekemiä rikoksia oli 21 prosenttia ja tuttujen 18 prosenttia. Yhdeksässä prosentissa tapauksista asianomaisen ja tekijän suhdetta ei voitu tarkemmin määrittellä ja kahdeksassa prosentissa tekijä ei ollut tiedossa. Naapurina epäiltiin kuudessa prosentissa tapauksista.

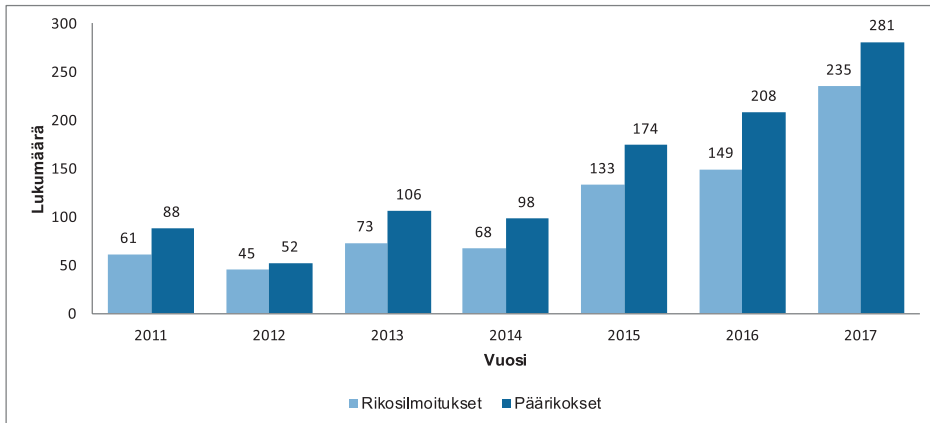
Kuvio 14. Asianomistajan suhde romaneihin kohdistuneissa, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa epäillyissä päär rikoksissa vuonna 2017 (% , n=111).

4.3. Uskontoon tai vakaumukseen perustuvat rikokset

Vuoden 2017 lopussa 71 prosenttia Suomen väestöstä kuului evankelisluterilaiseen kirkkoon (Tilastokeskus 2018). Ortodoksiseen kirkkoon kuului 1,1 prosenttia ja katoliseen kirkkoon 0,3 prosenttia. Islamilaisseurakuntiin Suomen väestöstä kuului vuoden 2017 lopulla 0,3 prosenttia. Muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvien määrät ovat pieniä: muuhun kuin evankelisluterilaiseen, ortodoksiseen ja katoliseen kirkkoon tai islamilaisseurakuntiin kuului yhteensä vain 1,1 prosenttia Suomen väestöstä. Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomia oli 26 prosenttia. Luvut kuvaavat kuitenkin heikosti eri uskontojen edustajien todellista määrää Suomessa, sillä suuri osa esimerkiksi muslimeista tai muista pienempien uskontokuntien edustajista ei kuulu virallisesti mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan.

Määrä

Kuviossa 15 esitetään vuonna 2017 tehtyjen rikosilmoitusten ja epäiltyjen päär rikosten määrät, jotka perustuivat uskontoon tai vakaumukseen. Määrä kasvoi edellisvuoden 149 tapauksesta 235 tapaukseen (58 %). Päär rikoksia löytyi 281, mikä on 35 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna.

Kuvio 15. Rikosilmoitusten ja epäiltyjen päärikosten määrät uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa tapauksissa vuosina 2011–2017.

Tapahtumatilanteet

Taulukossa 19 esitetään uskontoon tai vakaumukseen perustuvien rikosilmoitusten määrä vuonna 2017. Näitä olivat kaikki uskonnot mukaan lukien 235, mikä on 58 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016.

Vuonna 2017 poliisille tehtiin yhteensä 153 rikosilmoitusta islaminuskoon tai muslimeihin kohdistuvista epäillyistä viharikoksista. Epäilyjä oli 85 kappaletta enemmän kuin edellisenä vuonna. Edellisvuoden tapaan suurin osa ilmoituksista (116) koski sanallisia loukkauksia, uhkauksia ja häirintää. Seuraavaksi eniten (23) ilmoitettiin yksisuuntaisista pahoinpitelyistä.

Kristinuskoon tai kristittyihin kohdistuneita rikosilmoituksia löytyi vuodelta 2017 yhteensä 45. Määrä on suurempi kuin edellisenä vuonna, jolloin ilmoituksia tuli 30. Kristinuskoon kohdistuneet epäillyt viharikokset olivat pääasiassa yksisuuntaisia pahoinpitelyitä sekä sanallisia loukkauksia, uhkauksia ja häirintää.

Rikosilmoituksia, jotka koskivat juutalaisuuteen ja juutalaisiin kohdistuneita rikosepäilyjä, löytyi tarkasteluvuodelta yhdeksän. Ilmoituksia oli yksi vähemmän kuin edellisvuonna. Kuusi ilmoitusta koski sanallisia loukkauksia, uhkailuja ja häirintää. Kahdessa tapauksessa oli kyse omaisuusrikoksista ja yhdessä yksisuuntaisesta pahoinpitelystä.

Jehovan todistajiin kohdistuneita rikosepäilyjä löytyi kaksi, kun edellisvuonna niitä ei ollut ollenkaan. Toisessa tapauksista oli kyse sanallisesta loukkauksesta, uhkauksesta ja häirinnästä ja toisessa omaisuusrikoksesta. Muihin nimettyihin uskontoihin tai vakaumuksiin kohdistuvia rikosilmoituksia vuodelta 2017 löytyi kuusi, mikä on kahdeksan vähemmän kuin edellisvuonna. Tapaukset olivat sanallisia loukkauksia, uhkauksia ja häirintää ja omaisuusrikoksia. Joukossa oli myös yksi sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, joissa herjaajakin oli rikoksesta epäilty.

Tarkasteluvuodelta löytyi myös 20 rikosilmoitusta, joista ei käy ilmi, mikä uskonto tapauksissa on kohteena. Tämä on seitsemän tapausta vähemmän kuin vuonna 2016. Suurin osa koski yksisuuntaisia pahoinpitelyitä. Seuraavaksi eniten oli sanallisia loukkauksia, uhkauksia ja häirintää sekä molemminpuolisia rikoksia sisältäviä pahoinpitelyitä. Syrjintäjuttuja oli yksi.

Taulukko 19. Rikosilmoitukset tapahtumatilanteittain uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=235).

Tapahtumatilanne	Islam	Kristinuskko	Juutalaisuus	Jehovan todistajat	Muut	"Ei tietoa mikä uskonto"	Kaikki uskonnot	Ero vuoteen 2016, %
Sanalliset loukkaukset, uhkaukset ja häirinnät	116	18	6	1	3	4	148	124
Yksisuuntainen pahoinpitelyrikos	23	20	1	0	0	12	56	24
Tappelut, molemminpuolisia rikoksia	8	4	0	0	0	3	15	0
Omaisuusrikokset (esim. vahingonteot, varkaudet)	3	3	2	1	2	0	11	10
Syrjintäjutut	2	0	0	0	0	1	3	-50
Kunniaväkivalta	1	0	0	0	0	0	1	-75
Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaajakin rikoksesta epäilty	0	0	0	0	1	0	1	-67
Muut	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	153	45	9	2	6	20	235	58
Tapausten määrä vuonna 2016	68	30	10	0	14	27	149	

Rikoslajit

Taulukossa 20 on esitetty vuoden 2017 yleisimmät rikoslajit, jotka liittyvät uskontoon tai vakaumukseen perustuviin päär rikosepäilyihin. Edellisvuoden tapaan yleisin rikoslaji olivat pahoinpitelyrikokset, joiden osuus on kolmasosa kaikista rikoslajeista. Seuraavaksi yleisimmäksi rikoslajiksi nousi kiihottaminen kansanryhmää vastaan -tapaukset. Näiden osuus on 28 prosenttia ja määrällisesti niitä oli yli viisi kertaa enemmän kuin edellisvuonna.

Kunnianloukkausten määrä kasvoi yli kaksinkertaisesti ja niitä oli 52 kappaletta. Laittomia uhkauksia päär rikoksista oli kahdeksan prosenttia ja vahingontekoja kuusi prosenttia. Kotirauhan rikkomisten osuus pysyi samana ja syrjintätapauksia oli yksi edellisvuotta enemmän. Henkirikoksia, henkirikosten yrityksiä tai seksuaalirikoksia ei tarkasteluvuonna löytynyt.

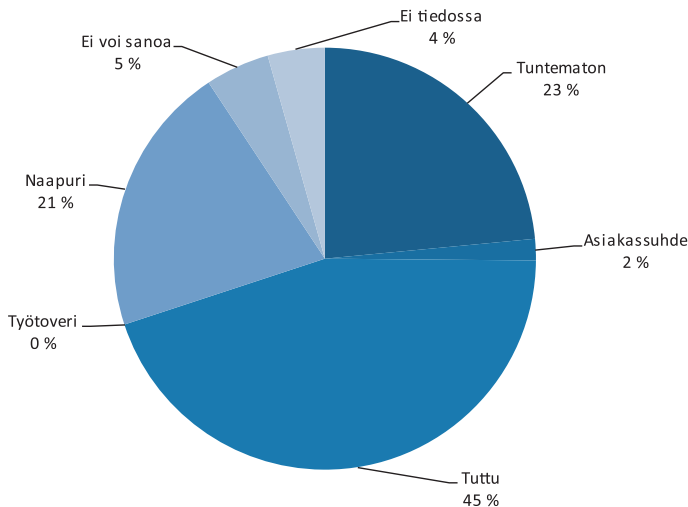
Taulukko 20. Epäiltyt päärikokset rikoslajeittain uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=281).

Rikoslaji*	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Henkirikos	0	0	0
Henkirikoksen yritys	0	0	-100
Seksuaalirikos	0	0	-100
Pahoinpitelyrikos	95	34	-3
Laiton uhkaus	23	8	-49
Syrjintä	3	1	50
Kunnianloukkaus	52	19	126
Kiihottaminen kansanryhmää vastaan	79	28	508
Kotirauhan rikkominen	5	2	0
Vahingonteko	18	6	38
Muut	6	2	-14
Yhteensä	281	100	35

*Sisältävät teon yritykset sekä eriaisteiset teot

Asianomistajien ja rikoksista epäiltyjen suhde

Vuonna 2017 uskontoon tai vakaumukseen perustuvien päärikosten asianomistajista 45 prosenttia tunsi rikoksesta epäillyn (kuvio 16). Näiden päärikosten määrä kasvoi neljä prosenttia edellisvuodesta. Rikoksen tekijä oli tuntematon 23 prosentissa tapauksista, mikä 139 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016. Naapurien tekemien rikosten osuus oli 21 prosenttia, mikä on puolestaan 43 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Viidessä prosentissa tapauksista asianomistajan ja tekijän suhdetta ei voitu määritellä ja näiden määrä kasvoi edellisvuodesta. Neljässä prosentissa tapauksista tekijä ei ollut tiedossa, ja kahdessa prosentissa asianomistajalla oli asiakassuhde rikoksesta epäiltyyn. Näiden tapausten määrät vähenivät edellisvuoteen verrattuna.

Kuvio 16. Asianomistajan suhde rikoksesta epäiltyyn uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa epäillyissä päärikoksissa vuonna 2017.

Tapahtumapaikka

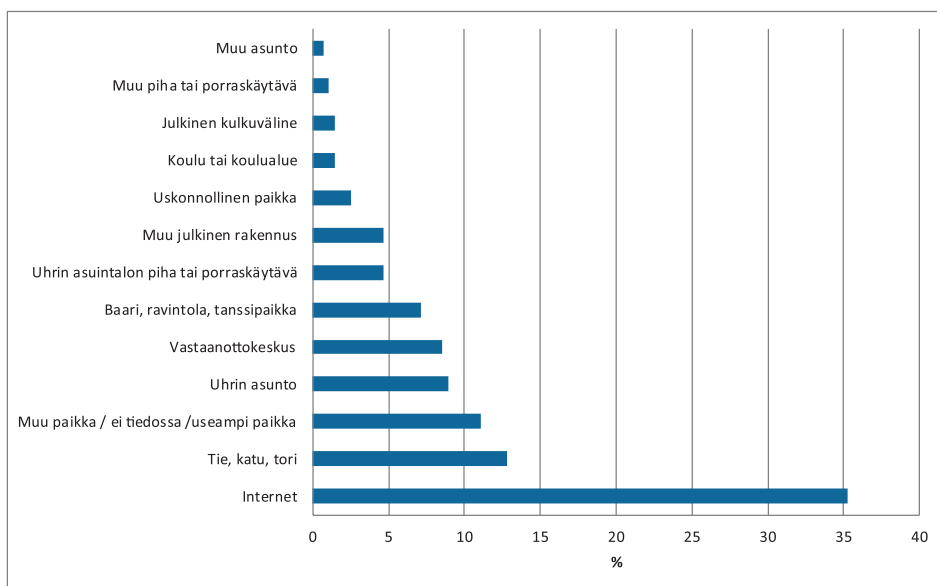
Kuviossa 17 on esitetty uskontoon tai vakaumukseen perustuvien epäiltyjen päärikosten tapahtumapaikat. Huomattavaa on, että 35 prosenttia näistä päärikoksista tapahtui internetissä. Se on määrällisesti 254 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016.

Seuraavaksi tulivat fyysisistä paikoista tie, katu tai tori sekä tapaukset, joissa tapahtumapaikkana oli muu paikka, tapahtumapaikkoja oli useita tai tapahtumapaikka ei ollut tiedossa. Näissä paikoissa tehtyjen päärikosten määrät kasvoivat edellisvuodesta ja niiden osuus oli yhteensä 24 prosenttia.

Uhrin asunnolla sekä baarissa, ravintolassa tai tanssipaikalla tapahtuneiden rikosten määrät kasvoivat hieman, kun taas vastaanottokeskuksissa tapahtuneet vähenivät huomattavasti. Vuonna 2016 eniten uskontoon tai vakaumukseen perustuvia rikoksia tapahtui nimenomaan vastaanottokeskuksissa. Tuolloin nämä tapaukset olivat suurimmaksi osaksi uskonnon sisäisiin uskonlahkoihin kuuluvien (esim. shiit ja sunnit) keskinäisiä välienselvittelyjä tai uskontoaan vaihtaneiden uhkailuja. Nyt näitä tapauksia oli enää vain muutamia.

Viidessä prosentissa tapahtumapaikkana uhrin asuintalon piha tai porraskäytävä ja niin ikään viidessä prosentissa muu julkinen rakennus. Näissä paikoissa tapahtuneiden päärikosten määrät kasvoivat hieman edellisvuodesta.

Edellisiä harvinaisempia tapahtumapaikkoja olivat uskonnollinen paikka, koulu tai koulualue, julkinen kulkuväline, muu piha tai porraskäytävä ja muu asunto. Niiden yhteinen osuus päärikosten tapahtumapaikoista oli kuusi prosenttia. Uskonnollisissa paikoissa ja koulussa tai koulualueella tapahtuneiden päärikosten määrät vähenivät edellisvuoteen verrattuna, kun taas muiden tapahtumapaikkojen määrät vähenivät.

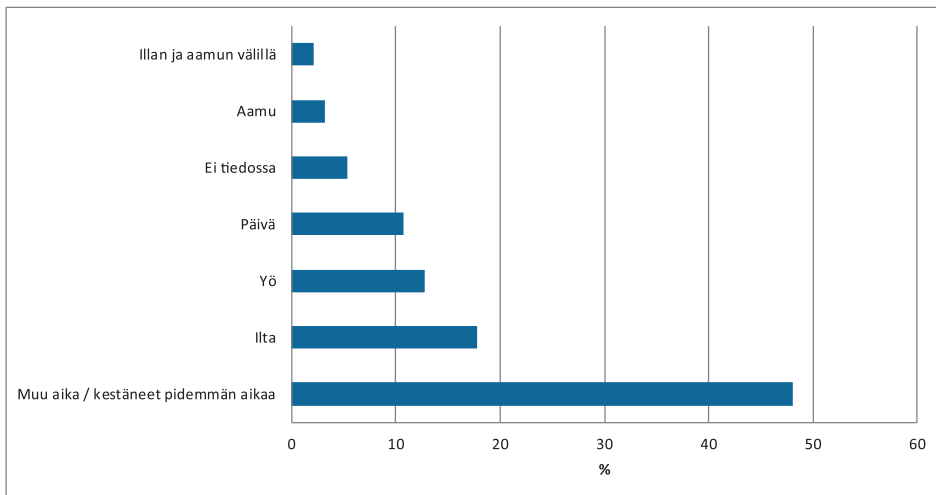

Kuvio 17. Epäiltyjen päärikosten tapahtumapaikat uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=281).

Tapahtuma-aika

Vuoden 2017 päärिकostapauksissa, joissa syyksi epäiltiin uskontoa tai vakaumusta, tapahtuma-ajat olivat jakautuneet jokseenkin samalla tavalla kuin esimerkiksi etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa rikoksissa (kuvio 18). Epäilyistä 48 prosenttia oli tapahtuma-ajaltaan luokiteltu kohtaan ”muu aika” (aamun ja illan välissä tapahtuneet / ei voi luokitella edellisiin / kestäneet pidempään). Tällaisten päärिकosten määrä kasvoi 63 prosenttia vuodesta 2016.

Seuraavaksi yleisimmät tapahtuma-ajat olivat ilta (18 %) ja yö (13 %), ja myös niiden määrät olivat kasvaneet edellisvuoteen verrattuna. Muissa tapauksissa tapahtuma-aikajärjestys oli sama kuin etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa päärिकoksissa.

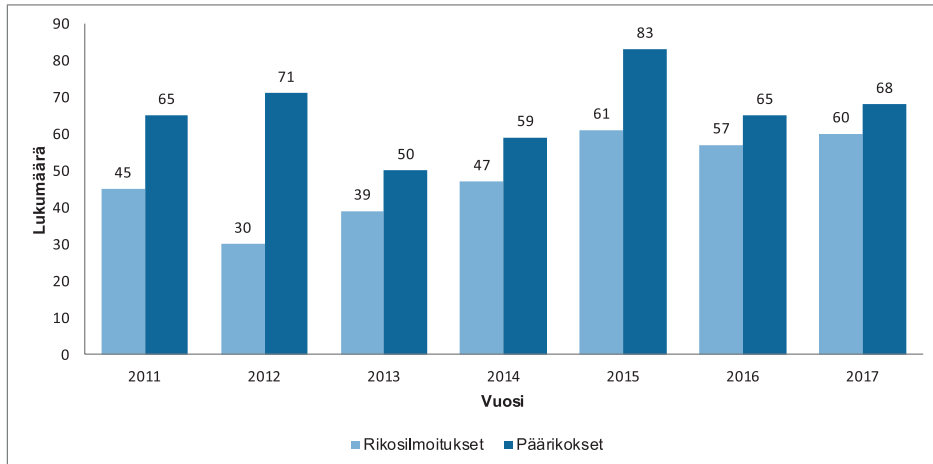
Kuvio 18. Epäiltyjen päärिकosten tapahtuma-ajat uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=281).

4.4. Seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvat rikokset

Henkilöt, jotka poikkeavat seksuaalisuuden tai sukupuolen ilmaisullaan norminmukaisina pidetyistä miehen ja naisen rooleista, voivat myös olla alttiita viharikoksille. *Seksuaalivähemmistöjä* ovat homot, lesbot ja biseksuaalit, joilla on rakkaus- tai seksisuhteita oman sukupuolensa kanssa, riippumatta siitä, kutsuvatko he itseään edellä mainituilla termeillä. *Sukupuolivähemmistöihin* puolestaan kuuluvat ne, jotka eivät koe yksiselitteisesti olevansa naisia tai miehiä. He myös ilmaisevat itseään perinteisestä poikkeavalla tavalla. Arvioiden mukaan 5–15 prosenttia väestöstä kuuluu seksuaalivähemmistöön (Lehtonen 2007). Sukupuolivähemmistöjä arvioidaan olevan vähemmän.

Määrä

Vuonna 2017 poliisiin tietoon tuli 60 rikosilmoitusta, joiden epäiltiin johtuvan seksuaalisesta suuntautumisesta (48), sukupuoli-identiteetistä tai poikkeavasta sukupuolen ilmaisusta (12). Tämä on 3 tapausta (5 %) enemmän kuin vuonna 2016 (kuvio 19). Päärikosten määrä niin ikään kasvoi viisi prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Kuvio 19. Rikosilmoitusten ja epäiltyjen päärikosten määrät seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa tapauksissa vuosina 2011–2017.

Tapahtumatilanteet

Vuonna 2017 viharikosilmoituksia, joissa epäiltiin seksuaalisesta suuntautumisesta johtuvia sanallisia loukkauksia, uhkauksia ja häirintää sisältäviä rikoksia, tuli poliisiin tietoon 30 (taulukko 21). Vastaavia ilmoituksia tuli vuonna 2016 kolmetoista vähemmän. Toiseksi eniten (11) ilmoitettiin yksisuuntaisia pahoinpitelyrikoksia. Tämä on kahdeksan tapausta vähemmän kuin edellisvuonna, jolloin tämän tapahtumatilanteen osuus oli suurin. Kunniaväkivalta-tapauksista tehtyjä rikosilmoituksia aineistosta löytyi kolme, kuten myös omaisuusrikoksia. Molemmipuolisia rikoksia sisältäviä tappeluita vuonna 2016 oli yksi.

Tapauksista, joissa syyksi epäiltiin sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvia sanallisia loukkauksia, uhkauksia ja häirintää, tehtiin viisi rikosilmoitusta vuonna 2017, mikä on kolme vähemmän kuin edellisvuonna. Yksisuuntaisia pahoinpitelyistä sisältäviä rikosilmoituksia löytyi puolestaan kolme, kun vuonna 2016 niitä oli neljä. Rikosilmoituksista syrjäjäjuttuja oli kaksi, kunniaväkivalta-tapauksia yksi samoin kuin sanallisesta provokaatiosta tehtyjä rikoksia, joissa herjaajakin oli rikoksesta epäilty. Edellisvuonna näitä tapahtumatilanteita ei ollut.

Rikosilmoitusten yhteismäärä kasvoi 40 prosenttia tapauksissa, joissa edellä mainitut vähemmistöt joutuivat sanallisia loukkauksia, uhkauksia ja häirintää sisältävien rikosten kohteeksi. Toisaalta yksisuuntaisista pahoinpitelyistä tehtyjen rikosilmoitusten määrä laski, samoin kuin molemmipuolisia rikoksia sisältävien tappe-

luiden sekä niiden sanallisesta provokaatiosta tehtyjen rikosten, joissa herjaajakin oli rikoksesta epäilty. Kunniaväkivallasta, omaisuusrikoksista sekä syrjintäjutuista tehtyjen rikosilmoitusten määrät puolestaan nousivat.

Taulukko 21. Rikosilmoitukset tapahtumatilanteittain seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=60).

Tapahtumatilanne	Seksuaalinen suuntautuminen	Sukupuoli-identiteetti / sukupuolen ilmaisu	Kaikki	Ero vuoteen 2016, %
Sanalliset loukkaukset, uhkaukset ja häirinnät	30	5	35	40
Yksisuuntainen pahoinpitelyrikos	11	3	14	-39
Kunniaväkivalta	3	1	4	400
Omaisuusrikokset (esim. vahingonteot, varkaudet)	3	0	3	50
Syrjintäjutut	0	2	2	100
Tappelut, molemminpuolisia rikoksia	1	0	1	-67
Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaajakin rikoksesta epäilty	0	1	1	-67
Muut	0	0	0	0
Yhteensä	48	12	60	5

Rikoslajit

Vuonna 2017 tehdyistä päär rikoksista, joiden epäiltiin johtuvan seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta, 37 prosenttia oli kunnianloukkauksia (taulukko 22). Määrällisesti niitä oli 25, mikä on 79 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Seuraavaksi yleisin rikoslaji oli pahoinpitelyrikokset (24 %), johon sisältyneiden päär rikosten määrä (16) väheni 52 prosenttia edellisvuodesta. Määrällisesti eniten (200 %) lisääntyivät laittomat uhkaukset, joita oli 15. Vahingontekojen määrä väheni yhdellä ja kotirauhan rikkomisten määrä puolestaan lisääntyi yhdellä. Kiihottaminen kansanryhmää vastaan -tapausten määrä väheni kahdella. Syrjintä-rikosluokkaan kuuluvia päär rikoksia oli yksi, mikä on sama määrä kuin vuonna 2016. Henkirikoksen yrityksiä löytyi tarkasteluvuonna yksi ja tämän rikosnimike oli tapon yritys. Henki- tai seksuaalirikoksia ei vuoden 2017 aineistossa ollut.

Taulukko 22. Epäiltyt päärikokset rikoslajeittain seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=68).

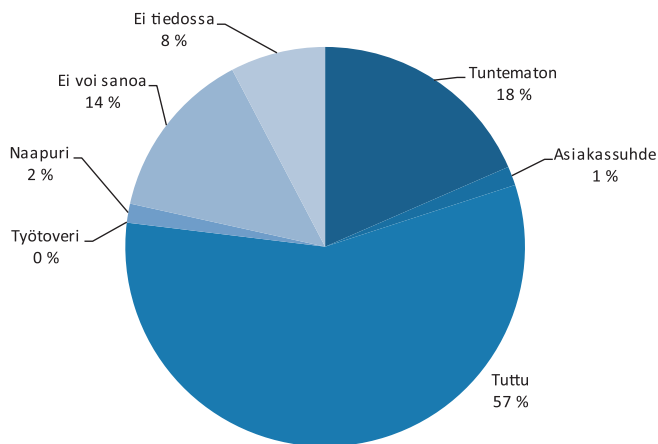
Rikoslaji*	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Henkirikos	0	0	0
Henkirikoksen yritys	1	1	100
Seksuaalirikos	0	0	0
Pahoinpitelyrikos	16	24	-52
Laiton uhkaus	15	22	200
Syrjintä	1	1	0
Kunnianloukkaus	25	37	79
Kiihottaminen kansanryhmää vastaan	1	1	-67
Kotirauhan rikkominen	2	3	100
Vahingonteko	5	7	-17
Muut	2	3	0
Yhteensä	68	100	5

*Sisältävät teon yritykset sekä eristeiset teot

Asianomistajien ja rikoksesta epäiltyjen suhde

Tarkasteluvuoden tapauksissa päärikoksesta epäilty oli tuttu 57 prosentille asianomistajista, kun kyseessä oli seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta johtuva rikos (kuvio 120). Määrällisesti tämä on 48 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016.

Rikoksia, joissa asianomistaja ei tuntenut tekijää, oli 18 prosenttia, mikä on 43 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Neljäsatoista prosentissa tapauksista epäillyn ja asianomistajan suhdetta ei voitu tarkemmin määritellä ja näiden tapaus-ten määrä nousi selvästi. Kahdeksassa prosentissa päärikoksista tekijä ei ollut tiedossa. Asiakassuhde tai naapurisuhde asianomistajan ja epäillyn välillä oli puolestaan molemmissa tapauksissa kahdessa prosentissa päärikoksista.

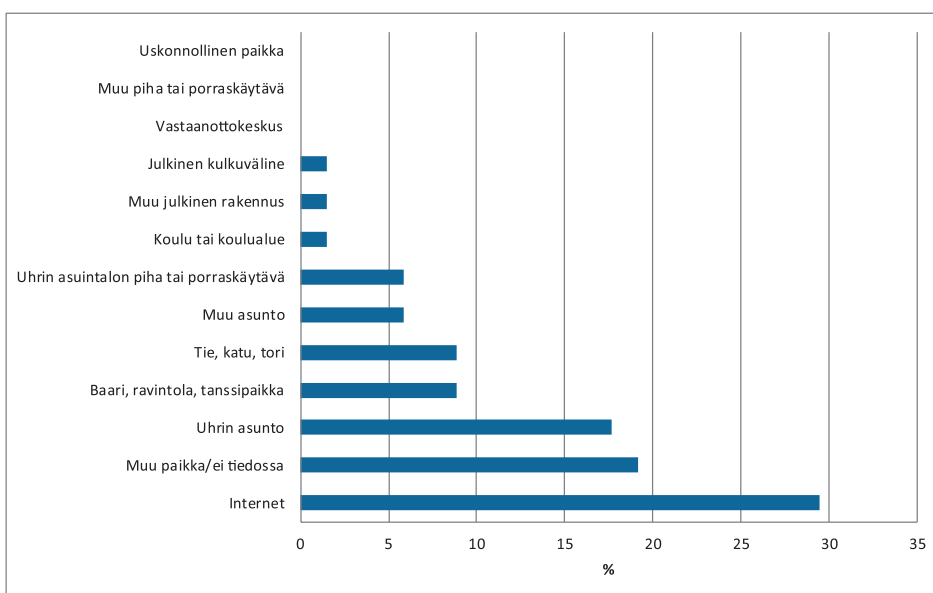
Kuvio 20. Asianomistajan suhde rikoksesta epäiltyyn seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa päärikoksissa vuonna 2017.

Tapahtumapaikka

Kuviossa 21 tarkastellaan sellaisten päärिकosten tapahtumapaikkoja, joissa seksuaalisella suuntautumisella, sukupuoli-identiteetillä tai sukupuolen ilmaisulla on epäilty olleen vaikutusta kohteen valintaan. Kaksikymmentähdeksän prosenttia päärिकosista tapahtui internetissä. Näiden päärिकosten määrä myös lähes kaksinkertaistui vuoteen 2016 verrattuna.

Seuraavaksi eniten rikoksia tehtiin muussa paikassa, tapahtumapaikkoja oli useita tai tapahtumapaikka ei ollut tiedossa (19 %) sekä uhrin asunnossa (18 %). Myös näissä paikoissa tapahtuneiden päärिकosten määrä kasvoi edellisvuodesta. Baarissa, ravintolassa tai tanssipaikassa ja tiellä, kadulla tai torilla tehtyjen rikosten osuus oli molempien yhdeksän prosenttia, ja niiden määrät puolestaan laskivat selvästi vuoteen 2016 verrattuna.

Hieman harvinaisempia tapahtumapaikkoja olivat muu asunto, uhrin asuintalon piha tai porraskäytävä, koulu tai koulualue, muu julkinen rakennus, ja julkinen kulkuväline. Vastaanottokeskuksissa, uskonnollisissa paikoissa tai muissa pihossa tai porraskäytävissä ei tarkasteluvuonna rikoksia tehty.

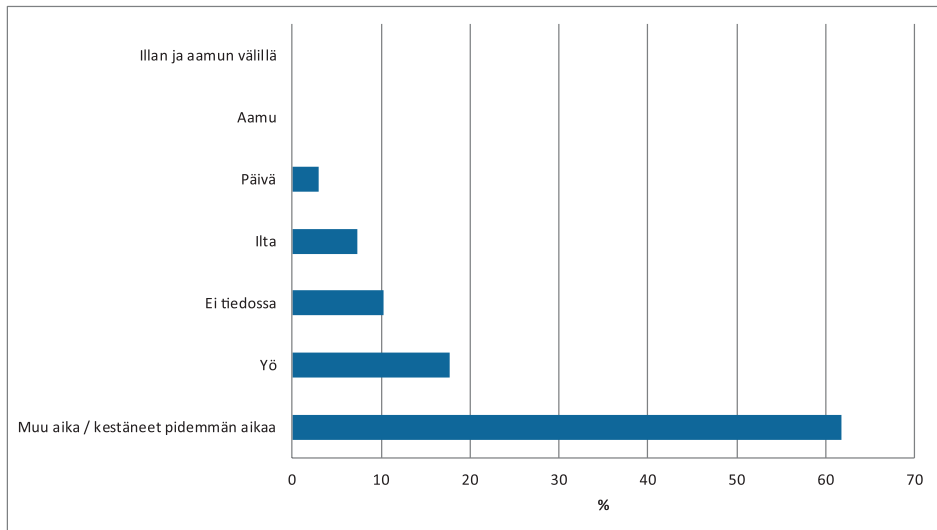

Kuvio 21. Epäiltyjen päärिकosten tapahtumapaikat seksuaalisesti suuntautuneeseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuoli-ilmaisuun perustavissa tapauksissa vuonna 2017 (n=68).

Tapahtuma-aika

Kuviossa 22 on esitetty vuonna 2017 tehtyjen päärिकosten tapahtuma-ajat tapauksissa, joiden on katsottu johtuvan seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta. Epäilyistä rikoksista suurimmalle osalle (62 %) oli tapahtuma-ajaksi luokiteltu ”muu aika”. Näissä rikos on tapahtunut päivän aikana, tapahtuma-aikaa ei voitu luokitella edellisiin tai se oli kestänyt pidemmän aikaa. Näiden määrä kasvoi 20 tapauksella.

Seuraavaksi yleisimmät tapahtuma-ajat olivat yö (18 %) tai tapahtuma-aika ei ollut tiedossa (10 %). Yön aikana tehtyjen rikosten määrä väheni, kun ”ei-tiedossa”-luokan rikosten määrä kasvoi edellisvuodesta. Jonkin verran harvemmin rikoksia tehtiin illalla (7 %) tai päivällä (3 %) Näiden määrä väheni edellisvuodesta.

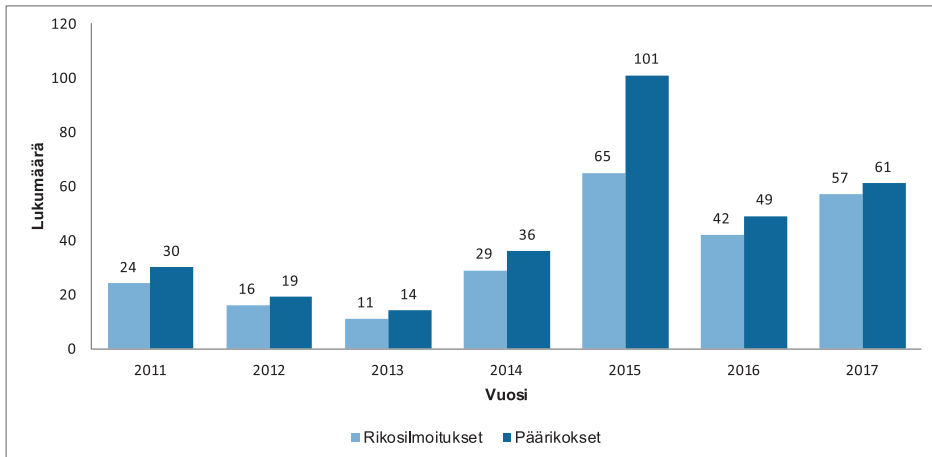
Kuvio 22. Epäiltyjen päär rikosten tapahtuma-ajat seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=68).

4.5. Vammaisuuteen perustuvat rikokset

Vammaisten henkilöiden määrästä on vaikea esittää tarkkoja lukuja. Sitä voidaan arvioida selvittämällä esimerkiksi vammaisuuksia saavien henkilöiden määrää. Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen maksamia varsinaisia vammaisuuksia sai vuoden 2017 lopussa 268 537 henkilöä, mikä on hieman vajaa viisi prosenttia väestöstä (Kansaneläkelaitos 2018).

Määrä

Vuonna 2017 löytyi 57 epäiltyä rikosilmoitusta, joissa teon motiivi liittyi henkilön vammaisuuteen. Tämä on 36 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna (kuviokuva 23). Päär rikosten määrä puolestaan lisääntyi 24 prosenttia.

Kuvio 23. Rikosilmoitusten ja epäiltyjen päärikosten määrät vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuosina 2011–2017.

Tapahtumatilanteet

Sellaisia rikosilmoituksia, joissa epäiltiin vammaisuuteen perustuvia sanallisia loukkauksia, uhkauksia ja häirintää, tuli poliisin tietoon 26 (taulukko 23). Tämä on 46 prosenttia kaikista vammaisuuteen perustuvista rikosilmoituksista. Määrällisesti seuraavaksi eniten ilmoitettiin yksisuuntaisia pahoinpitelyrikoksia (19), syrjäntä-rikoksia (6), omaisuusrikoksia (5) sekä molemminpuolisia rikoksia sisältäviä tappeluita (1). Kaikkien näiden tapahtumatilanteiden määrät kasvoivat vuonna 2017 verrattuna edellisvuoteen. Myös yksi sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaajakin on rikoksesta epäilty, ilmoitettiin poliisille.

Taulukko 23. Rikosilmoitukset tapahtumatilanteittain vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=57).

Tapahtumatilanne	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Sanalliset loukkaukset, uhkaukset ja häirinnät	26	46	44
Yksisuuntainen pahoinpitelyrikos	19	33	12
Syrjäntä	6	11	600
Omaisuusrikokset (esim. vahingonteot, varkaudet)	5	9	500
Tappelut, molemminpuolisia rikoksia	1	2	0
Sanallisesta provokaatiosta tehty rikos, jossa herjaajakin rikoksesta epäilty	0	0	-100
Kunniaväkivalta	0	0	0
Muut	0	0	0
Yhteensä	57	100	36

Rikoslajit

Taulukossa 24 on esitetty vammaisuuteen perustuvien epäiltyjen päärikosten rikoslajit vuonna 2017. Melkein 40 prosenttia päärikoksista oli pahoinpitelyrikoksia, ja niiden määrä väheni neljä prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Seuraavaksi yleisin rikoslaji oli kunnianloukkaus (33 %). Näiden tapausten määrä kasvoi yksitoista prosenttia vuodesta 2016. Laittomien uhkausten määrä kaksinkertaistui ja vahingontekojen määrä kasvoi yhdellä. Vuoden 2017 tapausten joukossa on viisi syrjintärikosta, kaksi kiihottaminen kansanryhmää vastaan -rikosta sekä yksi kotirauhan rikkominen, kun edellisvuonna näitä ei ollut ollenkaan. Tarkasteluvuonna ei puolestaan löytenyt yhtään henkirikosta, henkirikoksen yritystä eikä seksuaalirikosta.

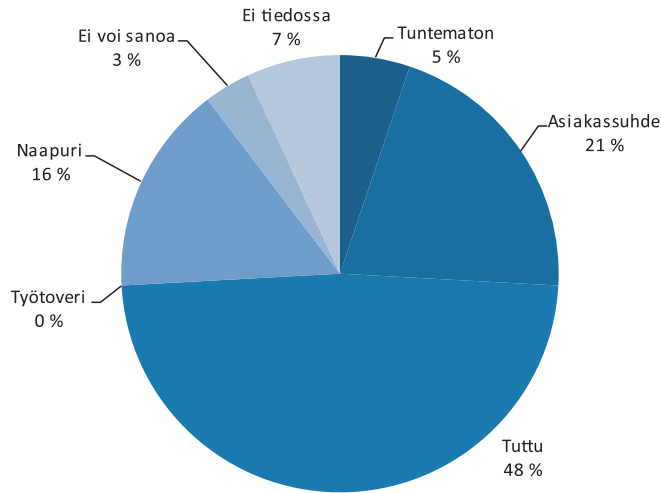
Taulukko 24. Epäillyt päärikokset rikoslajeittain vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=61).

Rikoslaji*	N	%	Ero vuoteen 2016, %
Henkirikos	0	0	0
Henkirikoksen yritys	0	0	0
Seksuaalirikos	0	0	0
Pahoinpitelyrikos	23	38	-4
Laiton uhkaus	6	10	100
Syrjintä	5	8	500
Kunnianloukkaus	20	33	11
Kiihottaminen kansanryhmää vastaan	2	3	200
Kotirauhan rikkominen	1	2	100
Vahingonteko	4	7	33
Muut	0	0	-100
Yhteensä	61	100	24

*Sisältävät teon yritykset sekä eriaisteiset teot

Asianomistajien ja rikoksesta epäiltyjen suhde

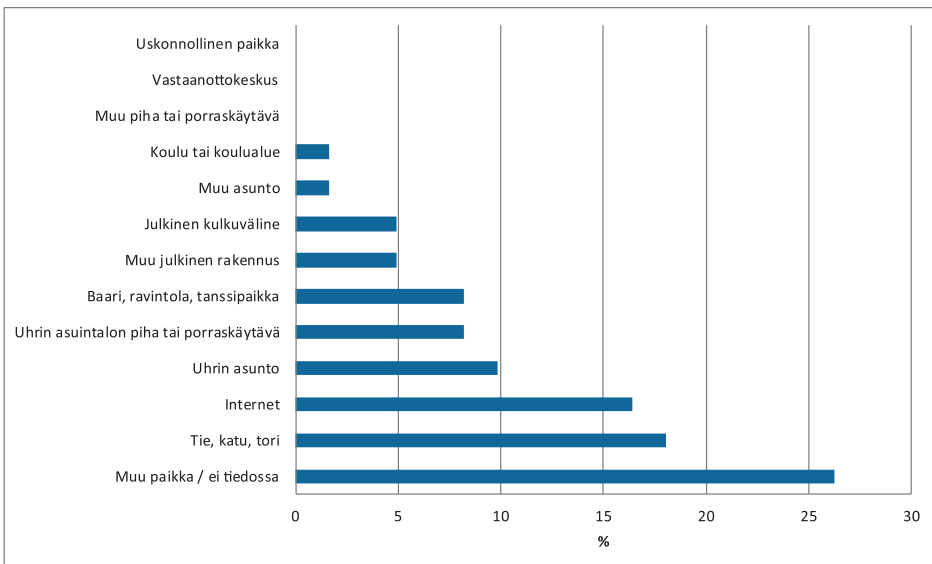
Kaikista vuonna 2017 tehdyistä vammaisuuteen perustuvista päärikoksista asianomistaja tunsi teosta epäillyn 48 prosentissa (kuviokuva 24). Tämä on määrällisesti 27 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Asianomaisen ja epäillyn välillä oli asiakassuhde 21 prosentissa päärikoksista. Naapuri oli tekijänä 16 prosentissa ja tuntematon viidessä prosentissa rikoksista. Näiden lisäksi seitsemässä prosentissa rikoksista epäilty ei ollut tiedossa ja kolmessa prosentissa asianomistajan ja tekijän suhdetta ei voitu tarkemmin määrittellä. Näistä päärikoksista vain tuntemattomien tekijöiden ja niiden tapausten, joissa tekijä ei ollut tiedossa, määrät laskivat.

Kuvio 24. Päärikosten asianomistajien suhde rikoksesta epäiltyyn vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017.

Tapahtumapaikka

Vammaisuuteen perustuvien epäiltyjen päärikosten tapahtumapaikkoja vuonna 2017 tarkastellaan kuviossa 25. Yleisimpänä tapahtumapaikkana oli muu paikka, tapahtumapaikkoja oli useita tai tapahtumapaikka ei ollut tiedossa. Kaikista päärikoksista yhteensä 26 prosenttia tapahtui näissä paikoissa ja niiden määrä kasvoi 167 prosenttia edellisvuodesta.

Kuvio 25. Epäiltyjen päärikosten tapahtumapaikat vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=61).

Toiseksi yleisimpiä olivat tiet, kadut tai torit (18 %), internet (16 %) ja uhrin asunto (10 %). Internetissä tapahtuneiden päärikosten määrä laski yhdeksän prosenttia ja uhrin asunnolla tapahtuneiden 50 prosenttia. Tiellä, kadulla tai torilla tapahtuneiden määrä puolestaan pysyi samana kuin edellisvuonna.

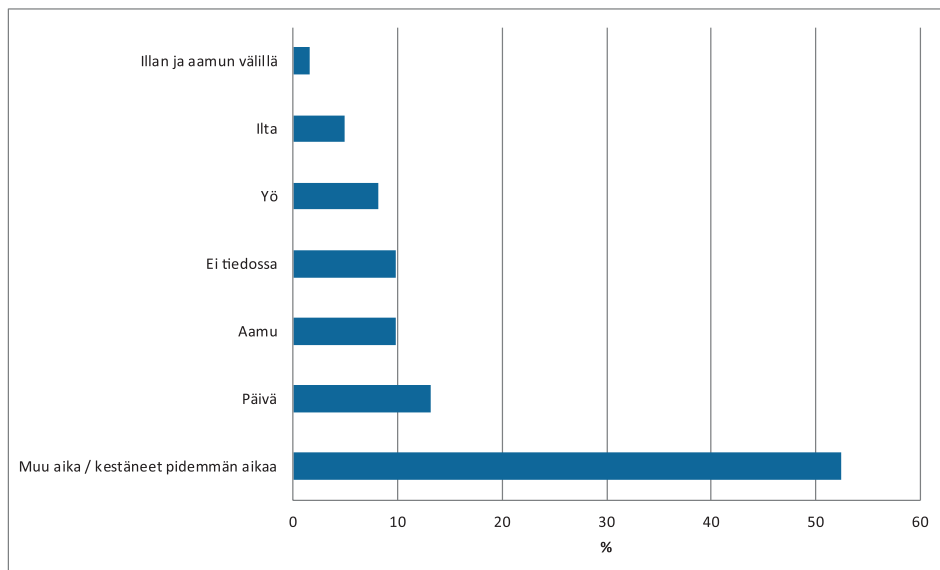
Harvinaisempia tapahtumapaikkoja olivat uhrin asuintalon piha tai porraskäytävä, baari, ravintola tai tanssipaikka, muu julkinen rakennus, julkinen kulkuväline, muu asunto, koulu tai koulualue sekä muu piha tai porraskäytävä. Näistä muissa julkisissa rakennuksissa, koulussa tai koulualueella ja muussa pihassa tai porraskäytävässä tapahtuneiden päärikosten määrät vähenivät vuodesta 2016, kun muiden määrät taas kasvoivat.

Tarkasteluvuonna ei löytynyt yhtään vastaanottokeskuksissa tai uskonnollisilla paikoilla tapahtuneita päärikoksia.

Tapahtuma-aika

Kuviossa 26 on esitetty vammaisuuteen perustuvien epäiltyjen päärikosten tapahtuma-ajat vuodelta 2017. Kuten edellisvuonna, päärikoksista yli puolelle (52 %) oli tapahtuma-ajaksi luokiteltu ”muu aika”, jolloin rikos on tapahtunut päivän aikana, tapahtuma-aikaa ei voitu luokitella edellisiin tai se oli kestänyt pidemmän aikaa. Näiden päärikosten määrä kasvoi 23 prosenttia edellisvuodesta.

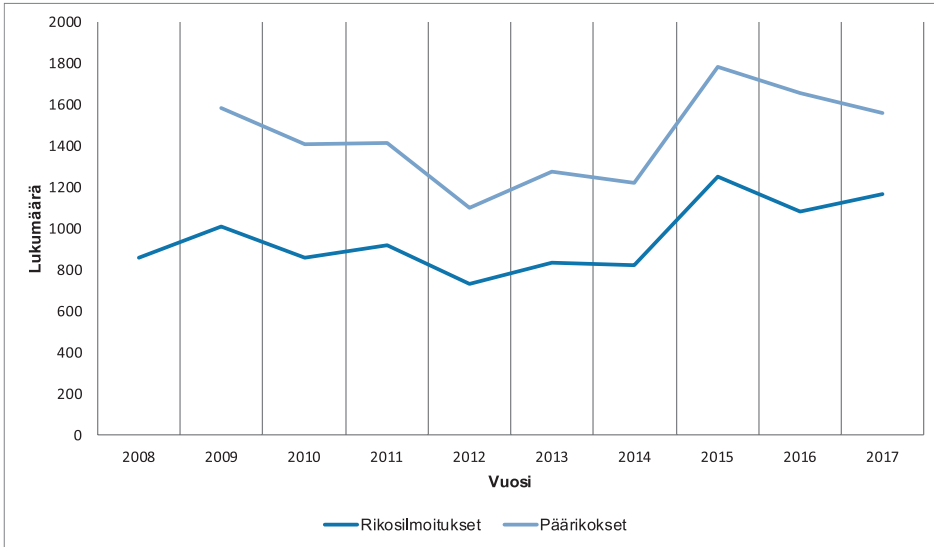
Seuraavaksi eniten rikoksia tapahtui päivällä (13 %), aamulla (10 %) tai tapahtuma-aika ei ollut tiedossa (10 %). Näistä päivän aikana tapahtuneiden määrä pysyi samana kuin edellisvuonna, kun muiden määrä puolestaan kasvoi. Yöllä rikoksia tehtiin kahdeksan prosenttia, illalla viisi prosenttia tai illan ja aamun välillä kaksi prosenttia. Näistä yöllä tapahtuneiden määrä kasvoi, illalla tehtyjen väheni ja illan ja aamun välillä tehtyjen pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2016.

Kuvio 26. Epäiltyjen päärikosten tapahtuma-ajat vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=61).

5. YHTEENVETO

Vuonna 2017 poliisin tietoon tuli 86 kappaletta enemmän vihamotiivin sisältämiä rikosilmoituksia, mutta päärikoksia puolestaan 99 kappaletta vähemmän. Poliisin tietoon tulleen viharikollisuuden voidaan sanoa pysyneen pidemmän aikavälin tasolla (taulukko 27).

Kuvio 27. Epäiltyjen viharikosten määrät vuosina 2008–2017.

Poliisin viharikosluokituksen käyttöprosentti kasvoi edellisvuoden 21 prosentista 39 prosenttiin vuonna 2017. Osaltaan tämän kasvun voidaan katsoa olevan seurausta poliisin viharikoksiin liittyvän erikoiskoulutuksen järjestämisestä.

Eri vihamotiivien osuudet ovat pysyneet jokseenkin samoina vuoden 2008 selvityksestä lähtien. Vuoteen 2016 verrattuna etniseen tai kansalliseen taustaan, seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvien rikosilmoitusten osuudet vähenivät hieman, kun taas uskontoon tai vakaukseen ja vammaisuuteen liittyvien rikosilmoitusten osuudet kasvoivat.

Verrattaessa eri vihamotiivin sisältämiä epäiltyjä viharikoksia toisiinsa voidaan todeta, että rikosilmoituskohtaisesti tarkasteltuna sanalliset loukkaukset, uhkaukset ja häirinnät muodostivat ison osan tapauksista kaikki vihamotiivit mukaan lukien. Lisäksi näiden tapausten osuus kasvoi kaikkien vihamotiivien kohdalla edellisvuoteen verrattuna. Seuraavaksi eniten oli yksisuuntaisia pahoinpitelyrikoksia, joiden määrä puolestaan laski. Kun verrataan tilannetta päärikoksittain, suurin osa (38 %) kuuluu rikoslajiin pahoinpitelyrikokset. Tämä pitää paikkansa kaikkien muiden tässä selvityksessä esitettyjen vihamotiivien osalta (34–40 %) paitsi seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvien tapausten kohdalla. Näiden päärikoksista suurin osa (37 %) oli kunnianloukkauksia. Tämä on selkeä muutos vuoteen 2016 verrattuna. Yleisesti rikoksista, joissa ei ole vihamotiivia, vain 10 prosenttia kuuluu pahoinpitelyrikoksiin (Polstat 2017).

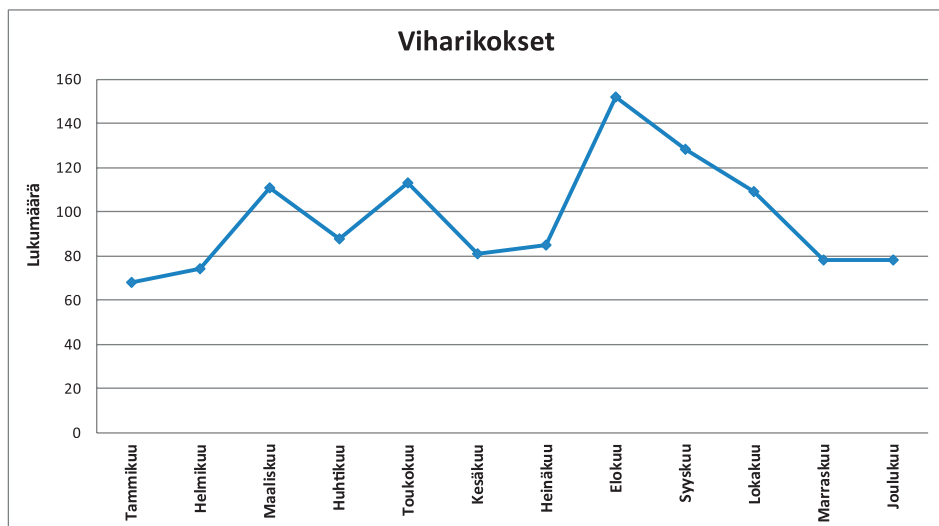
Kun tarkastellaan asianomistajien suhdetta päärikoksesta epäiltyyn, erot eri vihamotiivien välillä tulevat esiin. Edellisvuosien tapaan etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien päärikosten epäilty oli asianomistajalle useimmiten tuntematon. Muita vihamotiiveja sisältäneissä rikoksissa suurin osa asianomistajista puolestaan tunsipa epäillyn.

Vuonna 2017 viharikosseurantaa kehitettiin lisäämällä selvitykseen etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien viharikosten alle alaluokka, jonka avulla voidaan tilastoida romaneihin kohdistuneita viharikoksia. Kaikista etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvista rikosilmoituksista 10 prosenttia ja päärikoksista 9,7 prosenttia oli kohdistunut romanitaustaiseen henkilöön. Näiden rikosilmoitusten yleisin tapahtumatilanne oli syrjintä.

Kaikki vihamotiivit mukaan lukien päärikosten tapahtumapaikat muuttuivat selvästi edellisvuoteen verrattuna. Yleisin etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvan päärikoksen tapahtumapaikka oli edelleen tie, katu tai tori, mutta seuraavaksi yleisimmäksi nousivat internetissä tapahtuneet päärikokset. Uskontoon tai vakaumukseen sekä seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvat epäillyt päärikokset tapahtuivat useimmiten internetissä, kun taas vammaisuuteen perustuvien päärikosten yleisin paikka oli joku muu paikka, tapahtumapaikkoja oli useita tai tapahtumapaikka ei ollut tiedossa. Vastaanottokeskuksissa tapahtuneiden epäiltyjen päärikosten määrät laskivat huomattavasti kaikissa vihamotiiviryhmissä.

Suurin osa kaikkiin vihamotiiveihin perustuvista rikoksista oli tapahtunut päivän aikana, kestäneet pidemmän aikaa tai niillä ei ollut selkeää aikaa (esimerkiksi internetissä tapahtuneet). Näiden määrä oli myös kasvanut vuoteen 2016 verrattuna.

Turussa tapahtui 18. elokuuta 2017 terroristisessa tarkoituksessa tehty isku, jossa kuoli kaksi henkilöä ja kahdeksan loukkaantui. Kuukausitasolla tarkasteltaessa huomataan, että elo-syyskuussa tehtiin suurin määrä rikosilmoituksia epäillyistä viharikoksista (Kuvio 28). Etniseen tai kansalliseen taustaan perustuneista ilmoituksista yhteensä 23 prosenttia ja uskontoon tai vakaumukseen perustuvista 28 prosentti tapahtui noiden kuukausien aikana.

Kuvio 28.

Epäillyistä viharikoksista tehtyjen ilmoitusten määrä kuukausittain vuonna 2017.

6. HAVAINTOJEN ARVIOINNISSA HUOMIOITAVAA

Havaintoja tarkasteltaessa tärkeintä on huomioida se, että selvityksen aineistona on käytetty poliisin rikosilmoitustietoja. Tämä tarkoittaa sitä, että kyse on epäillyistä viharikoksista eikä vielä oikeudessa tuomituista rikoksista. Viime kädessä tuomioistuimien ottaa kantaa epäillyn rikoksen motiiviin.

Viharikoksiksi määriteltyjen rikosilmoitusten ja päärिकosten määrään vaikuttaa tehtyjen rikosten lisäksi myös ihmisten alttius ilmoittaa epäillystä rikoksesta poliisille. Esimerkiksi oikeusministeriön selvityksen mukaan vain 21 prosenttia häirintää tai vihapuhetta viimeisen 12 kuukauden aikana kokeneista ilmoitti siitä jollekin taholle (Oikeusministeriö 2016). Ilmoitusalttiuteen taas voi vaikuttaa monikin eri tekijä, kuten viharikoksiin liittyvät kampanjat ja medianäkyvyys sekä esimerkiksi niihin liittyvä keskustelu sosiaalisessa mediassa. Myös eri viiteryhmiin kuuluvilla henkilöillä voi olla erilainen kynnys ilmoittaa kokemistaan rikoksista poliisille.

Tätä katsausta tulkittaessa on syytä ottaa huomioon myös muita asioita kuin vallitseva yhteiskunnallinen tilanne. Rikosilmoitustiedot ovat tekstimuodossa ja viharikosten tunnistaminen perustuu pitkälti siihen, millä tavalla ilmoitus on kirjattu. Pelkästään kirjoitusvirheiden takia jotkin tapaukset eivät hakuvaiheessa aina päädy varsinaiseen aineistoon. Sen lisäksi ilmoitusta tehtäessä poliisilla ei välttämättä ole vielä paljoakaan tietoa tapauksesta.

Rikosilmoitukset saattavat olla useita sivuja pitkiä ja erittäin yksityiskohtaisesti kirjoitettuja, tai niissä saattaa olla vain muutama lause. Ilmoitukset, joissa ei ole käytetty viharikosluokitusta ja joissa ei ole mainintaa mahdollisesta motiivista, eivät ole päätyneet tämän katsauksen aineistoon. Siitä huolimatta rikoksen esitutkintavaiheessa saattaa silti löytyä tapaukseen liittyvä vihamotiivi.

Jotta pystyisimme tulevaisuudessa paremmin vastaamaan myös kansainvälisiin velvoitteisiin tutkia ja tilastoida viharikoksia, vuoden 2017 viharikosseuranta kehittyttiin lisäämällä selvitykseen etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien viharikosten alle alaluokka, jonka avulla voidaan tilastoida romaneihin kohdistuneita viharikoksia. Aiemmiltä vuosilta edellä mainittua erittelyä ei ole kuitenkaan saatavilla.

Toinen viharikosseurannan muutos koski sanallisesta provokaatiosta tehtyjä rikoksia. Vuoden 2017 tilastointimenetelmää muutettiin niin, että viharikostilastoihin otetaan mukaan vain ne rikosilmoitukset, joissa sanallisesta provokaatiosta tehdyssä rikoksessa myös herjaaja on merkitty epäillyksi. Ne rikosilmoitukset, joissa vain provosoitunut henkilö on merkitty epäillyksi, puolestaan jätetään pois tilastoista. Poikkeuksena näistä otetaan tilastoihin mukaan kuitenkin ne rikosilmoitukset, jotka poliisi on luokitellut viharikoksiksi, vaikka herjaajaa ei olekaan merkitty epäillyksi. Yllämainituista syistä johtuen sanallisesta provokaatiosta tehtyjen rikosten määriä ei voi verrata edellisvuosien lukuihin.

LÄHTEET

- Ellonen, Noora (2006). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2005. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 53. Poliisiammattikorkeakoulu, Espoo.
- Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (1994). Euroopan ihmisoikeussopimus. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, Strasbourg.
- Euroopan unioni (2008). Neuvoston puitepäätös 2008/913/YOS, rasismin ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin. Euroopan unioni, Bryssel.
- Euroopan unioni (2012). Euroopan unionin perusoikeuskirja, 2012/C 326/02). Euroopan unioni, Strasbourg.
- Federal Bureau of Investigation, FBI (2015). Hate Crime Data Collection Guidelines, Uniform Crime reporting and Training Manual. U.S. Department of Justice [verkkodokumentti]
- Finlex (1970). Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus, 37/1970. [verkkodokumentti]
- FRA (2016). EU-MIDIS II. Toinen Euroopan unionin vähemmistöjä ja syrjintää koskeva tutkimus: Romanit - Poimintoja tuloksista. Euroopan unionin julkaisu-toimisto, Luxemburg.
- FRA (2018). Hate crime recording and data collection practice across EU. Euroopan unionin julkaisu-toimisto, Luxemburg.
- Green, Donald P. & McFalls, Laurence H. & Smith, Jennifer K (2003). Hate crime: An Emergent Research Agenda. Teoksessa Barbara Perry (toim.) Hate and Bias Crime: a Reader. New York, Routledge, 27-48.
- Hansen, Saana & Sams, Anni & Jäppinen, Maija & Latvala, Johanna (2016). Kunnia-ikäisyydet ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. Ihmisoikeusliitto, Helsinki.
- Helminen, Klaus & Lehtila, Kari & Virolainen, Pertti (2005). Esitutkinta ja pakko-keinot. Talentum, Helsinki.
- Iganski, Paul (2001). Hate crime hurt more. American Behavior Scientist, 45 (4): 627–638.
- Joronen, Mikko (2008). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2007. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 72. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Kansaneläkelaitos 2018. Tilastotietokanta Kelasto. Vammaisuuuden saajat ja keskimääräiset etuudet. http://www.kela.fi/tilastot-aiheittain_tilasto-kelan-vammaisuuksista (viitattu 8/2018).
- Keränen, Tuunia (2005a). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2003. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 39. Poliisiammattikorkeakoulu, Espoo.
- Keränen, Tuunia (2005b). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2004. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 40. Poliisiammattikorkeakoulu, Espoo.
- Laakkonen, Risto (1998). Rasismin ja etnisen syrjinnän seuranta Suomessa; ehdotus seurantajärjestelmäksi 16.12.1997. Työhallinnon julkaisu 193/98. Työministeriö, Helsinki.
- Lappi-Seppälä, Tapio & Hakamies, Kaarlo & Koskinen, Pekka & Majanen, Martti & Melander, Sakari & Nuotio; Kimmo & Nuutila, Ari-Matti & Ojala, Timo & Rautio, Ilkka (2013). Oikeuden perusteokset: Rikosoikeus. Sanoma Pro.

- Lehtonen, Jukka (2007). Seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuolen moninaisuuteen liittyvä syrjintä. Teoksessa: Lepola, Outi & Villa, Susan (toim.). Syrjintä Suomessa 2006. Ihmisoikeusliitto, Helsinki.
- Niemi, Jenni (2011). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2010. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 95. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Niemi, Jenni & Sahramäki, Iina (2012). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2011. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 104. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Noponen, Tanja (2007). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2006. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 62. Poliisiammattikorkeakoulu, Espoo.
- Oikeusministeriö (2016). ”Usein joutuu miettimään, miten pitäisi olla ja minne olla menemättä” Selvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin. Oikeusministeriön julkaisu 7/2016, Helsinki.
- OSCE (2003). OSCE Ministerial Council Decision No. 4/03. Maastricht.
- OSCE (2009). OSCE Ministerial Council Decision No. 9/09. Athens.
- Perry, Barbara (2001). In the name of hate. Routledge, New York.
- Peutere, Laura (2009). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2008. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 85. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Peutere, Laura (2010). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2009. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 88. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Poliisi (2016). Vihapuheidin ja -rikosten torjuntaan liittyvän toimintasuunnitelman valmistelua koskevan työryhmän loppuraportti. https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwww-structu-re/55559_53788_Vihapuheidin_tehostettu_torjunta_raportti.pdf?c6106bflae75d488.
- Poliisi (2017). Poliisin vuosikertomus 2016.
- Poliisin tulostietojärjestelmä (Polstat).
- Rauta, Jenita (2017). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2016. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 12. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Sisäasiainministeriö (2003). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2002. Poliisiosaston julkaisu 12/2003, Helsinki.
- Sisäasiainministeriö (2002). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2001. Poliisiosaston julkaisu 12/2002, Helsinki.
- Sisäasiainministeriö (2001). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 2000. Poliisiosaston julkaisu 15/2001, Helsinki.
- Sisäasiainministeriö (2000). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 1999. Poliisiosaston julkaisu 9/2000, Helsinki.
- Sisäasiainministeriö (1999). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 1998. Poliisiosaston julkaisu 11/1999, Helsinki.
- Sisäasiainministeriö (1998). Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa 1997. Poliisiosaston julkaisu 4/1998, Helsinki.
- Sisäministeriö (2016a). Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma. Sisäministeriön julkaisu 15/2016, Helsinki.
- Sisäministeriö (2016b). Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. Sisäministeriön julkaisu 8/2016, Helsinki.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2018). Suomen romanipoliittinen ohjelma (ROMPO) 2018-2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 3/2018. Helsinki
- Tihveräinen, Tero (2013). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2012. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 2. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.

- Tihveräinen, Tero (2014). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2013. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 7. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Tihveräinen, Tero (2015). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2014. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 8. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Tihveräinen, Tero (2016). Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2015. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 10. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.
- Tilastokeskus (2018). Tilastokeskuksen PX Web -tietokannat, väestörakenne. <http://www.stat.fi/tup/tilastotietokannat/index.html> (viitattu 8/2018).
- Vuorensyrjä, Matti & Fagerlund, Monica (2018). Poliisibarometri 2018. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 130. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.

KUVIOT JA TAULUKOT

- Kuvio 1.** Epäillyistä viharikoksista tehtyjen rikosilmoitusten määrät vuosina 1997–2017.
- Kuvio 2.** Tärkeitä tapahtumia 20 vuoden ajalta.
- Kuvio 3.** Epäiltyjen viharikosten määrät vuosina 2011–2017.
- Kuvio 4.** Eri viharikosmotiivien osuudet epäillyistä viharikoksista tehdyissä rikosilmoituksissa vuonna 2017 (n=1 165).
- Kuvio 5.** Asianomistajan suhde epäiltyyn vihamotiivin sisältävässä päärikoksessa vuonna 2017.
- Kuvio 6.** Epäiltyjen päärikosten tapahtumapaikat vihamotiivin sisältämissä tapauksissa vuonna 2017 (n=1 556).
- Kuvio 7.** Epäillyistä viharikoksista tehtyjen ilmoitusten määrät (a) sekä ilmoitusten määrät suhteutettuna maakunnan asukaslukuun (b) ja ulkomaan kansalaisten määrään (c) vuonna 2017.
- Kuvio 8.** Epäiltyjen päärikosten tapahtuma-ajat vihamotiivin sisältämissä tapauksissa vuonna 2017 (n=1 556)
- Kuvio 9.** Rikosilmoitusten ja epäiltyjen päärikosten määrät etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa tapauksissa vuosina 2011–2017.
- Kuvio 10.** Asianomistajan suhde rikoksesta epäiltyyn etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa päärikoksissa vuonna 2017.
- Kuvio 11.** Epäiltyjen päärikosten tapahtumapaikat etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=1 146).
- Kuvio 12.** Epäiltyjen päärikosten tapahtuma-ajat etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=1 146).
- Kuvio 13.** Romaneihin kohdistuneiden, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien epäiltyjen päärikosten tapahtumapaikat vuonna 2017 (% , n=111).
- Kuvio 14.** Asianomistajan suhde romaneihin kohdistuneissa, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa epäillyissä päärikoksissa vuonna 2017 (% , n=111).
- Kuvio 15.** Rikosilmoitusten ja epäiltyjen päärikosten määrät uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa tapauksissa vuosina 2011–2017.
- Kuvio 16.** Asianomistajan suhde rikoksesta epäiltyyn uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa epäillyissä päärikoksissa vuonna 2017.
- Kuvio 17.** Epäiltyjen päärikosten tapahtumapaikat uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=281).
- Kuvio 18.** Epäiltyjen päärikosten tapahtuma-ajat uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=281).

- Kuvio 19.** Rikosilmoitusten ja epäiltyjen päärikosten määrät seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa tapauksissa vuosina 2011–2017.
- Kuvio 20.** Asianomistajan suhde rikoksesta epäiltyyn seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa päärikoksissa vuonna 2017.
- Kuvio 21.** Epäiltyjen päärikosten tapahtumapaikat seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=68).
- Kuvio 22.** Epäiltyjen päärikosten tapahtuma-ajat seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=68).
- Kuvio 23.** Rikosilmoitusten ja epäiltyjen päärikosten määrät vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuosina 2011–2017.
- Kuvio 24.** Päärikosten asianomistajien suhde rikoksesta epäiltyyn vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017.
- Kuvio 25.** Epäiltyjen päärikosten tapahtumapaikat vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=61).
- Kuvio 26.** Epäiltyjen päärikosten tapahtuma-ajat vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=61).
- Kuvio 27.** Epäiltyjen viharikosten määrät vuosina 2008–2017.
- Kuvio 28.** Epäilyistä viharikoksista tehtyjen ilmoitusten määrä kuukausittain vuonna 2017.
- Taulukko 1.** Rasismi- ja viharikosluokituksen käyttö rikosilmoituksissa vuosina 2011–2017.
- Taulukko 2.** Epäilyistä viharikoksista tehdyt ilmoitukset tapahtumatilanteittain vuonna 2017 (n=1 165).
- Taulukko 3.** Sanallisesta provokaatiosta tehtyjen epäiltyjen viharikosten määrät motiiveittain vuonna 2017.
- Taulukko 4.** Epäiltyjen päärikosten määrät rikoslajeittain vihamotiivin sisältämisessä tapauksissa vuonna 2017 (n=1 556).
- Taulukko 5.** Epäillyt viharikokset kunnittain; rikosilmoitusten ja päärikosten määrät sekä määrät suhteutettuna kuntien asukasluukuun vuonna 2017.
- Taulukko 6.** Epäilyistä viharikoksista tehtyjen rikosilmoitusten esitutkinnan tila motiiveittain (1.1.2017-30.6.2017 kirjatut jutut).
- Taulukko 7.** Epäilyistä viharikoksista tehtyjen rikosilmoitusten eteneminen syyteharkintaan motiiveittain (1.1.2017-30.6.2017 kirjatut jutut).
- Taulukko 8.** Epäilyistä rikoksista tehdyt rikosilmoitukset tapahtumatilanteittain etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=813).

- Taulukko 9.** Epäilty päärikokset rikoslajeittain etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=1 146).
- Taulukko 10.** Uhrien ja epäiltyjen statukset etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa rikosilmoituksissa vuonna 2017 (n=813).
- Taulukko 11.** Asianomistajan kansalaisuus etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa epäilyissä päärikoksissa vuonna 2017.
- Taulukko 12.** Yleisimmät Suomessa asuneet kansalaisuusryhmät ja niihin kohdistuneet etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat epäillyt päärikokset vuonna 2017.
- Taulukko 13.** Asianomistajan synnyinmaa etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa epäilyissä päärikoksissa vuonna 2017.
- Taulukko 14.** Epäillyn kansalaisuus etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa päärikoksissa vuonna 2017.
- Taulukko 15.** Epäillyn synnyinmaa etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvissa päärikoksissa vuonna 2017.
- Taulukko 16.** Romaneihin kohdistuneiden, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvien rikosilmoitusten ja päärikosten määrät vuonna 2017.
- Taulukko 17.** Romaneihin kohdistuneet, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat rikosilmoitukset tapahtumatilanteittain vuonna 2017 (n=81).
- Taulukko 18.** Romaneihin kohdistuneet, etniseen tai kansalliseen taustaan perustuvat päärikokset rikoslajeittain vuonna 2017 (n=111).
- Taulukko 19.** Rikosilmoitukset tapahtumatilanteittain uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=235).
- Taulukko 20.** Epäiltyt päärikokset rikoslajeittain uskontoon tai vakaumukseen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=281).
- Taulukko 21.** Rikosilmoitukset tapahtumatilanteittain seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=60).
- Taulukko 22.** Epäiltyt päärikokset rikoslajeittain seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=68).
- Taulukko 23.** Rikosilmoitukset tapahtumatilanteittain vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=57).
- Taulukko 24.** Epäiltyt päärikokset rikoslajeittain vammaisuuteen perustuvissa tapauksissa vuonna 2017 (n=61).

LIITTEET

LIITE 1. RIKOSNIMIKKEET

Muu tutkinta OR

Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan RL 11. luku

Joukkotuhonta OR Joukkotuhonnan valmistelu OR Rikos ihmisyyttä vastaan OR Törkeä rikos ihmisyyttä vastaan OR Kidutus OR Kiihottaminen kansanryhmää vastaan OR Törkeä kiihottaminen kansanryhmää vastaan Syrjintä OR

Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset RL 21. luku

Lapsensurma OR Lapsensurman yritys OR Murha OR Murhan yritys OR Surma OR Surman yritys OR Tappo OR Tapon yritys OR Heitteillepano OR Tappeluun osallistuminen OR Lievä pahoinpitely OR Pahoinpitely OR Pahoinpitelyn yritys OR Törkeä pahoinpitely OR Törkeän pahoinpitelyn yritys OR Kuolemantuottamus OR Törkeä kuolemantuottamus OR Vammantuottamus OR Törkeä vammantuottamus OR Vaaran aiheuttaminen OR Pelastustoimen laiminlyönti OR

Sikiön, alkion ja perimän loukkaamisesta RL 22. luku

Laiton raskauden keskeyttäminen OR Törkeä laiton raskauden keskeyttäminen OR Laiton alkioon puuttuminen OR Laiton perimään puuttuminen OR Laiton sukusolujen käyttö OR Lapsen identiteetin loukkaaminen OR

Seksuaalirikoksista RL 20. luku

Raiskaus OR Raiskauksen yritys OR Törkeä raiskaus OR Törkeän raiskauksen yritys OR Pakottaminen sukupuoliyhteyteen OR Sukupuoliyhteyteen pakottamisen yritys OR Pakottaminen seksuaaliseen tekoon OR Seksuaaliseen tekoon pakottamisen yritys OR Seksuaalinen hyväksikäyttö OR seksuaalisen hyväksikäytön yritys OR Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö OR Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritys OR Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö OR Törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritys OR Seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö OR Seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytön yritys OR Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta OR Seksuaalipalvelujen ostamisen yritys nuorelta OR Paritus OR Parituksen yritys OR törkeä paritus OR törkeän parituksen yritys OR

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan RL 17. luku

julkinen kehottaminen rikokseen OR järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen OR Mellakka OR Väkivaltainen mellakka OR Väkivaltaisen mellakan johtaminen OR Yleisen järjestyksen aseellisen rikkomisen valmistelu OR Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen OR uskonrauhan rikkominen OR Uskonnonharjoituksen estäminen OR Uskonnonharjoituksen estämisen yritys OR hautarauhan rikkominen OR Ilkivalta OR

Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisesta 24. luku

Kotirauhan rikkominen OR Törkeä kotirauhan rikkominen OR Julkisrauhan rikkominen OR Törkeä julkisrauhan rikkominen OR Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen OR Kunnianloukkaus OR Törkeä kunnianloukkaus OR

Vapauteen kohdistuvista rikoksista 25. luku

Vapaudenriisto OR Törkeä vapaudenriisto OR ihmiskauppa OR Ihmiskaupan yritys OR törkeä ihmiskauppa OR Törkeän ihmiskaupan yritys OR Panttivangin ottaminen OR Tuottamuksellinen vapaudenriisto OR Laiton uhkaus OR Pakottaminen OR

Vahingonteot RL 35. luku

Lievä vahingonteko OR Vahingonteko OR Vahingonteon yritys OR Törkeä vahingonteko OR Törkeän vahingonteon yritys OR

Työrikoksista 47. luku

Työturvallisuusrikos OR työaika-suojelurikos OR TyösyRJintä OR Kiskonnantapainen työsyRJintä OR työntekijöiden edustajan oikeuksien loukkaaminen OR työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaaminen OR työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaamisen yritys OR työnvälitysrikos OR luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö OR

Rikoksista viranomaisia vastaan 16. luku

Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen OR Virkamiehen vastustaminen OR Haitanteko virkamiehelle OR Niskoittelu poliisia vastaan OR Virkavallan anastus OR Lähestymiskiellon rikkominen OR

Yleisvaarallisista rikoksista 34. luku

Tuhotyö OR Tuhotyön yritys OR Liikennetuhotyö OR Liikennetuhotyön yritys OR Törkeä tuhotyö OR Törkeän tuhotyön yritys OR Terveiden vaarantaminen OR Terveiden vaarantamisen yritys OR Törkeä terveyden vaarantaminen OR Törkeän terveyden vaarantamisen yritys OR Yleisvaaran tuottamus OR Törkeä yleisvaaran tuottamus OR Yleisvaarallisen rikoksen valmistelu OR

Virkarikoksista 40. luku

Virkasalaisuuden rikkominen ja tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen OR virka-aseman väärinkäyttäminen OR Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen OR virkavelvollisuuden rikkominen OR Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen OR

LIITE 2. HAKUSANAT

(ulkomaalai* and.s viha*) OR *pilakuv* OR *pilapiirro* OR apina* OR ennakkoluulo* OR etni* OR fasis* OR go home OR hakaris* OR heil OR hitler* OR ideologi* OR ihonväri* OR text=(jew* not jewelry not jewellery) OR jutku* OR jutsku* OR juutalai* OR kinkke* OR text=(kinkki* not kinkkinen) OR kinuk* OR klux OR kuulapä* OR maahanmuuttaj* OR text=(manne* not manner* not mannen not mannelin) OR menkkää sinne mistä OR mustalai* OR mustilai* OR mutakuon* OR mutiai* OR muukalaisviha* OR nahkapä* OR natsi* OR text=(neeker*) OR negro* OR nekru* OR nigger* OR painua sinne mistä OR pakolai* OR palata sinne mistä OR pilotti* OR polttopul* OR (molotov* koktail*) OR (molotov* cocktail*) OR racis* OR rasism* OR rasist* OR rodullinen OR romaani* OR text=(romane*) OR text=(romani*) OR romsk* OR text=(rotu* not rotuaari*) OR ryssittel* OR (ryssä* not kyyryssä) OR rättipä* OR saame* OR text=(skin* not skinnari*) OR text=(somali*) OR suomi suomalaisille OR svedu* OR takaisin afrikkaan OR takaisin sinne mistä OR torakka* OR valkolai* OR valkonaam* OR venakko OR text=(white) OR vihariko* OR vinosilm* OR vähemmistö* OR ähl* OR bapdis* OR buddha* OR (vapaa* ajattelij*) OR *lestadio* OR *laestadi* OR *luterilai* OR text=(*muslim*) OR text=(*seurakun*) OR *uskovai* OR adventis* OR al gaida* OR al qaida* OR allah* OR antisem* OR apartheid* OR arbeit macht frei* OR arjalai* OR ateist* OR auschwitz OR bin laden* OR burkha* OR fatwa* OR harhap* OR text=(helluntai*) OR hindu* OR hunnu* OR text=(huntu* not huntus) OR imaami* OR text=(islam*) OR jeesu* OR jehova* OR (jumala* not jumalauta) OR katoli* OR koraani* OR krishna* OR kristilli* OR kristinusk* OR kristit* OR metodis* OR mormon* OR mormooni* OR moske* OR ortodoks* OR ortodox* OR text=(osama) OR text=(pelastusarmeija*) OR text=(profeet*) OR text=(raamat*) OR rukou* OR sikhi* OR sharia* OR taliban* OR terrorist* OR turbaan* OR uskonno* OR uskonto* OR vakaumu* OR vapaakirk* OR vääräuskoi* OR (ääri* and.s islam*) OR *hetero* OR *transsu* OR *transu* OR bimie* OR binai* OR biseksu* OR bi-seksu* OR fag OR fags OR fägär* OR text=(gay* not gaye*) OR hinttari* OR hintti* OR homo* OR homppel* OR text=(lepak* not lepakkomie*) OR lesbo* OR lespo* OR miespari* OR naispari* OR pride* OR puppel* OR queer OR (rekisteröi* and.s parisuh*) OR (seksuaal* and.s suuntautu*) OR (seksuaali* and.s taipumu*) OR text=(seta*) OR (sukupuol* and.s korjau*) OR (sukupuol* and.s suuntautu*) OR (sukupuol* and.s vaihdo*) OR transihmi* OR transmie* OR transnai* OR transseksu* OR transvest* OR ulos kaapista OR aivovamma* OR autist* OR asperger* OR text=(*invalid*) OR text=(*invalidi*) OR *pyörätuol* OR *rollaattor* OR *rullatuol* OR *sokea* OR *syndrooma* OR *syndrom* OR text=(*vammai* not asennevammai*) OR (cp* and.s vamma*) OR erityislaps* OR heikkolahjai* OR huonokuulo* OR text=(inva*) OR jälkeenjään* OR kehar* OR kehityshäiriö* OR kuulolait* OR kuulovamma* OR text=(kuuro* not sadekuuro) OR (kääpiö* not kääpiovilla* not kääpiösnautser* not kääpiöpin*) OR liikuntaestei* OR liikuntavamma* OR lyhytkasvui* OR text=(mykkä not mykkäpuhelu) OR näkövamma* OR oireyhtym* OR opaskoir* OR pakkoliik* OR (puhevi* NOT puheviest*) OR rajoitetei* OR text=(rampa) OR text=(vajaamieli*) OR vajaaälyi* OR text=(vajak*) OR vammaanen OR text=(viittomakiel*) OR änkyt* OR syrjintä OR text=(*kansallispu* not kansallispuisto) OR vajuk* OR text=(puhevamma*) OR text=(sompu* not sompujärv*) OR somppu* OR asberger* OR text=(kehitysvamma*) OR mutakep* OR text=(lahko* not hankalahko) OR liikuntakyvyt* OR mutapä* OR dysfasia* OR liikuntarajoit* OR ryssitel* OR monikulttuuri* OR rodun OR (takaisin* and.s ko-

timaa*) OR (virolai* and.s huor*) OR menkää kotimaahan OR ulkomaalaisvastai* OR (syntyperä* and.s vuoksi) OR autismi* OR liikuntaeste* OR kainalosauv* OR kyynärsauv* OR text=(lesta*) OR lestoi* OR huononäkö* OR nokikep* OR sosiaalipumm* OR yhteiskunnan elät* OR pois suomesta OR (painu* and.s kotimaa*) OR kehitystaso* OR uskonlahko* OR (venäläi* and.s huor*) OR separi* OR separei* OR (sukupuol* and.s ilmaisu*) OR (sukupuol* and.s identiteet*) OR vajaakuntoi* OR mulatti* OR vastaanottokesku* OR (burka* not burkar*) OR syjivä* OR syrjityksi OR huivipä* OR mutuainen OR patriootti OR kemali OR mustolainen OR maitonaama OR yöntimo OR toisuskoiset OR vammaseksi OR viharyhm* OR nazist OR neukku OR karvakä* OR mustanaam* OR Odin* OR Lold*

Tässä selvityksessä tarkastellaan vuonna 2017 poliisin tietoon tulleita epäiltyjä viharikoksia. Raportti on jatkoa 1998 alkaneelle selvitysten sarjalle, jossa on kuvattu poliisin tietoon tulleen rasistisen rikollisuuden määrää ja piirteitä. Vuotta 2008 koskevan selvityksen yhteydessä seurantaa kehitettiin laajemmaksi viharikosten tilastoinniksi. Selvitys on tehty vuosittain jo 20 vuoden ajan.

Viharikoksiksi on määritelty rikokset, joiden motiivina ovat ennakkoluulot tai vihamielisyys uhrin oletettua tai todellista etnistä tai kansallista taustaa, uskonnollista vakaumusta tai elämäntavasta, seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä tai sukupuolen ilmaisua tai vammaisuutta kohtaan. Aineisto on koottu valtakunnallisesta poliisiasiantietojärjestelmästä. Aikaisempien vuosiselvitysten tapaan viharikoksiksi on määritelty pääsääntäisesti kaikki sellaiset rikosepäilyt, joissa uhri, poliisi tai muu asianosainen epäilee vihamotiiivia tai johon on sisältynyt halventavaa tai kunniaa loukkaavaa puhetta uhrin edustamaa viiteryhmää kohtaan.

